

1550/127
BLOEDD-NAD
OFNADWY,

Pr udcorn diweddaſ

NEU

Ail-ddyfodiad Chrif i
farnu'r Byd ; ar wedd
Pregeth.

Ynghyd a rhai Caniadau deunyddiol i annerchi
y *Cymru*.

Ac Hyfforddiad i'r anllythrenog i ddysgu
darllen Cymraeg

O. Waith John Morgan, Ficar Aber-Conwy.

Argraphwŷd yn y Mwythig, Ac ar werth yng
Gan Thomas Jones. 1794

Y Cymro ystyriol

GAn weled o Dduw yn dda oi Ragliniaeth bendig-
gedig attal fy lleferydd yn yr Eglwys ymhlith y,
gynulleidfa trwy hir nychdod a dolurian meithion
etto se ddithon y pen ffyrrio ar llaw scrifennu y pethau
rheittiaf iwy ystyried: Ac or cwbl im tŷb i, nid oes
yr un mor bwysfawr ar disrifol ffyrddod ar y farn ddi-
weddas, yr hwn yw cynnwysiad y Traethawd bychan
a ganlyn: Yr achos y dewisais y testyn yma yn anad-
un arall, oedd gweled o honof bob mâtth o ddynion
ymhob man ag yr awn yn eu hymddwyn eu hnnain mor
ddwsn ac mor anghydwibodus yn eu buchedd au hymar-
weddiad, fel pe na byddan na Duw na barn i ddysod;
Pob mâtth a grâdd o ddynion yn d diffygiol o gydwybod
ac y gariad perffaith, yn tyngu, yn rhegu, ac yn
dysedvd celwydd, yn chwileenna ac yn lladratta, yn
gwen heithio ac yn twyllo ac yn lladd eu gilydd mewn
mannau, yn maeth eu harfer na'r cenbedloedd truein
anwybodaf: O Iesu fanetaidd pa farn ofnadwy a
ddisgwil y bobl hyn? Mae'n rhaid iddynt ddisgwil
barn ddychrynedig o ddistryw tragwyddol mewn tân a
brwmstau; oblegid dyna ran eu phiol hwynt: Mi
amcanaswn er's rhai blynyddoedd osod allan ychwaneg
o draethodion bychain ar yr ystyriaethau sy'n canlyn,
sef fyrrer yr Oes hon, Angen, Nef, Vffern a
Thragwyddoldeb, ond se. suasai rhain yn cynnwys lla-
ter o bapur a chryn bris, ac yn gosyn llawer o boen
i cyflawni, ac felly am yr amser presennol mi ddi ga-
dewais nhw heithio: Os bydd dda a chymeradwy gen-
at hwn, di eili gael ychydig o amser arall, es
Dduw a rhydd im bech ychydig yn hwy: Ond am y cyf-
amser.

amser da
galon, a
ar ei ôl
dy farn y
nedinawl
ganiattau
fydd gwed

Canys rhai
Christ fel
yn y corph
da, ai drn

Yd
ei gydnal
a ddarfu
doethion
gallai rin
ys, ac yn
ei hardde
pecho d fo
yw'r blai
ni yn wrt

John Jones

amser dardlen hwn yn ddwyd ac ystyria arno yn dy
galon, ac nid hwyrach y rhydd Duw i ti räs i wneud
ar ei ôl ac i wellhau dy fuchedd, fel y gellych gael
dy farn yn esmwyth aib wobr yn fawr yn y farn gyff-
redinawl ofnoddwyaf ddinweddas; Yr hyn ar i Dduw ei
ganiattau i ti ac i minneu, ac i bob dyn yn gyffelyb,
fydd gweddi wastadol ddifrifol

Dy wasanaethwr yn yr Arglwydd
Jesu J. M.

2 Cor. 5. 10.

Canys rhaid i ni oll ymddangos ger bron brawdd
Christ fel y derbynio pob un y pechau a wnaethpwyd
yn y corph, yn ôl yr hyn a wnaeth, pa un bynnag ai
da, ai drwg.

Y Mae rhwng pechod a rhinwedd ra-
goriaeth mor fawr, fel ac y mae yn
dra-angenrheidiol i bob mâtth ar ddyn
ei gydnabod, er ei lês ai ddaioni ei hun fe
a ddarfu ir cyfreithiau ac i ymadroddion gwyr-
doethion amcanu tros byth ei sefydlu; fel y
gallai rinwedd anneddu yn y galon ar ewyll-
ys, ac ymddangos yn lân ac yn brydferth yn
ei hardderchowgrydd ei hun; ac fel y gallai
pechod fod mor naturiol yn elyn i ddyn, ac
yw'r blaidd ir oen, neu dywyllwch i oleu-
ni yn withwynebrwydd hollol iw natur ef. ond

Aid yw ddigon ddarfod i'r holl fyd ei arfogi ei
 hua yn erbyn pechod, a chymmeryd plaid
 rhinwedd, gan ei gwobrwyo, y mae hyn yn
 fyr or peth i y'n angenrhaid ar ddyn, fe a wna
 hyn ei weithredoedd ef yn gammoladwy o
 flaen llygad y barnwyr: Eithr gweithredoedd
 dirgel y nôs, bwriadau a meddyliau dynion,
 nas gwyddis pa un ai pechadurus ai rhinwe-
 ddol ydynt, ac nis gall dyn nau cospi nau
 gwobrwyo, felly nis gellir dal sulw ar hanner
 gweithredoedd dynion yn y byd yma; Ac
 heblaw hyn y mae rhai dynion yn uwch nar
 cyfreithiau ac yn anrhydeddusach na'r barnwyr
 ac y mae rhai Barnwyr yn ofnus ac yn llyr-
 sion, yn derbyn rhoddion a gweniaith, yn
 anwireddus ac yn feddalion, a rhai nid ynt
 nis gallant ddal sulw ond ar ychydig o achos-
 ion. Ac y mae rhai pechodau mor gyhoed-
 dus a chyffredin, fel ac y mae yn ammhoss-
 ibl ac yn annioddefadwy eu cospi: A chwe-
 di hyn i gyd, yr ym yn gweled pechaduriaid
 mor llwyddiaennus fel y diangant, mor alluog
 fel nad ofnan ac y mae pechod yn ddiogel,
 pan brisio yn fawr: Ac fe orthrymmir dini-
 weidrwydd, ac y mae'r tlodion yn llefain, ac
 nid oes neb i'w cynnorthwyo, Ac am yr achos-
 ion hyn a llawer o rai eraill, os rhifir yr holl
 achosion a ddaw o flaen gorlleddeingoliau'r
 byd, er bod aneirif o ddadleuon cyfreithgar.

etto

etto y
 mal o
 Dduw
 ynt ga
 rhaid v
 oblegi
 gael on
 o rinw
 ar gw
 faint
 achos a
 ael or
 yliau e
 crassu
 angafar
 Ac ob
 ddau d
 chodau
 gweith
 Gany s
 Christ;
 Pwyd y
 un byn
 Y p
 pethau
 adrodd
 y petha
 pethau

etto y mae'r pechodau a fernir mor anaml,
mal o ddwy fil o bechodau a grochlefant ar
Dduw am ddial, braidd y cospir dau o hon-
ynt gan ddwylo cyfiawnder : Y mae'n angeo-
rhaid wrth hynny, ei bod yn dra-rhesymmol
oblegid rhinwedd ac angenrheidiau'r byd,
gael on gweithredoedd dirgel eu barnu, a chael
o rinwedd i gwobrwyo, ar gorthrymmedig
ar gwragedd gweddwon eu gwranddo, ac i'r
sainet sefyll yn hyfion ddiarfwyd, a chael or
achos a gam-farnwyd ei farnu drachefn, a chael
or gorthrymwyr eu galw i gyfrif, an medd-
yliaû eu holi, au gweithredoedd dirgel gael
crastu arnynt, ar aneirif rif o bechodau a ddi-
angasant yma, gael eu cospi yn dragywydd:
Ac oblegid hynny te a ordeiniodd Duw y by-
ddau ddydd farn fel y gallai Duw golpi y pe-
chodau a arbedwyd gan ddyn, a chael o bob
gweithred ei chyflawn wobr a thaledigaeth.
Ganys rhaid i ni oll ymddangos ger bron brawdle
Christ, fel y derbynio pob un y Pethau a wnaeth-
Pwyd yn y corph, yn ol yr hyn a wnaeth, Pa
un bynnag ai da ai drwg.

Y pethau a wnaethpwyd yn y corph, y
pethau dyledus i'r corph; felly y mae'r ym-
adrodd yn gyfaddasach; O ran nid un unig
y pethau a wnaethpwyd gan y corph, ond y
pethau a wnaethpwyd yn gymmodionaid gan
yr

yr enaid ar yspryd, y rhoddir cyfrif am danynt yn nydd farn: Ac hefyd fe a ellir gallw y rhain yn bechodau priodol i'r corph oblegid gweithredoedd y dyn ydynt yngyflwr cyfswllt corph ac enaid, Nid oes yn y geiriau ddim anhawftra, eithr cynnwys y maent wirionedd mawr or dudd godidoeaf, ac un o byngciau pennaf y flydd gristnogol, fe a ordeinia pethau felly gan Arglwydd mawr yr holl greaduriaid mal pa beth bynag a wnelom neu a ddioddefom, fe a'n gelwir i gyfrif am dano, ac fe fydd y cyfrif yma yn ddiost ar farn yngyfiawn, ar gwobr yn fawr: holl ddrygioni'r byd a wastatteir, ac fe a ddiwygir pob anghyfiownder, ac fe a gyfiawnheir y diuwiol ragluniaeth, ac fe a roddir nodd neu amlygyn ar rinwedd a phechod yn dragywydd trwy eu preswylfau au gwobrau.

Dyma'r hyn y mae'r Apostl yn yr adnod nesaf yn ei alw yn ddychryn yr Arglwydd ei ddychryn ef ydyw, oblegid fe a ymddengys ei hun mewn gwifgoedd mawrhydi a gynau cyfiownder, ai ddychryn ef ydyw, o ran y mae o bob peth yn y byd yn ofnadwyaf ynddo ei hun, ac y mae yn dra-dychrynedig i ni, lle y cyfrennir trueni neu ddedwyddwch tragwyddoldeb; ac oblegid yr amcennir ef felly, mi ai dangosaf ef o hyd megis ddychryn yr Arglwydd, fel y gallom fod yn ofngar

ofngar i
cenir y

1. N

yn
gob

2. Y

3. Y

fe
dda
rai
me

1. Y

thau ar
Arddere
y doeth
y gorth
medig
dderbyn
gu ein d
beth cys
gyd-ddic
etto yn
a chwan
cystudoia

ofngar i bechu, i ddistroywio pa un yr am-
cenir y dychryn yma.

1. Ni a ystyriwn y rhai sydd iw barnu,
ynghyd a gogylcheddau ein budd neu'n
gofid. (*mae'n rhad i ni oll ymddangos.*)
2. Y Barnwr ai orseddfaingc. O flaen brawd-
le Christ.
3. Y Farn a dderbyniant. (*y pethau dyle-*
dus i'r corph, da neu ddrwg)
fe wisgir y rhain i gŷd, ag amgylche-
ddau cystydd a dychryn i'r rheini, i ba-
rai y perthyn y cyfryw ddychryntfau
megis cyfran eu hetifeddiacdd.

1. Y rhai sydd iw barnu: Myfi a chwī-
thau ar holl fyd, Brenhinoedd ac Offeiriaid
Ardderchogion a dylgedig, Y call ar ffol,
y doeth ar ynsyd, y cyfoethawg ar tlawd,
gorthrymmwr gorfodadwy, ar gorthrym-
medig dioddefgar a ymddangosant i gŷd i
dderbyn eu barn, ac y mae hyn yn chwane-
gu ein dychryn ni yn fawr; Ac er eu bod yn
beth cyssur yma gael o honom gyfeillion i
gyd-ddioddet â ni mewn adfyd a thrueni-
etto yn y dydd diweddaf yn lle lleihau, fe
a chwanega hynny ar ein dioddefiadau an-
cystudoiau: A phan ddaeth dydd y farn
gyntaf

gyntaf sef, y dilyw cyffredinol o ddyfroedd
 ar yr hên fydd, ac adfydweh ymchwyddedig
 megis llifeiriant, a gweled o bawb ei gyfaill
 yn trengu, ei gymmydogion cytagos, a chyf-
 nescifiaid ei dŷ, a chyfrannogion ei lawen-
 ydd, ar ferch ddie a briodwyd, ar bachgen-
 nyn newydd eni, ac offeiriad ei dylwyth,
 ac anrhybedd ei gyfathrach, y cwbl oll yn
 feirw, wedi eu trochi mewn dwtr a dial duw.
 Y pryd hynny nid oedd ganddynt le yn y
 byd i ffoi iddo, nid oedd neb a ofalai am
 eu heneidiau, nid oedd neb ganddynt i fy-
 ned atto am gyngor, na noddfa ddigon uchel
 iw hachub oddiwrth y dialedd a lawiai i lawr
 or Nefoedd; Ac felly y bydd yn nŷdd y farn
 pan êl y byd hwnnw a hwn ar cwbl a enir yn
 ôl hyn trwy'r un môr côch, gan gael i be-
 dyddio ar un tân, au gorchguddio ar un cwm-
 mwl; lle y bydd taranau a dychrynfâu anci-
 zif; se a chwanegir ar ofn pob un gan grug-
 lais ei gymmydog, ar syndod a fydd ar yr
 holl fydd, a unant megis gwreichion o ffwrn
 gynddeiriog i bellen o dân. Yr hwn a safai
 mewn monwent yn amser pla mawr ac a glow-
 ai y bruddeidd glôch yn wastad yn datgan
 am newyddion trymion marwolaeth, ac
 a weleu sypbiau o gyrph cornwydlyd yn cyr-
 chu at eu beddau, ac eraill yn gleision ac
 yn weiniaid, a marwolaeth wedi ei gwisgo
 ymhob

ymho
 chyn
 eth ei
 gyffre
 ynddo
 chryn
 trwy
 pryd
 amrŷ
 ddych
 holl d
 yn dd
 miliw
 nyd y
 gymm
 a thar
 dig, p
 lwch a
 ngu ar
 neu bu

I.

Angyl
 ngosan
 fad ar
 on un
 neilldu
 hynny
 laeth
 fant ag

ymhob rhith o adfydwch oi amgylch, ni chynnelir mono yn ei yspryd gan amrywiaeth ei gofidiau; Ac yn nydd y farn pan fo yn gyffredinol y dychryndod, heblaw ei fod ef ynddo ei hun yn fwy o lawer, o ran fe ddychryna'r holl fyd, ac fe ai gwneir yn fwy trwy gyfrannogiad a dylanw gresynnol; Y pryd hynny fe fydd gofid yn gryf, pan na bo amrŷwiaeth o gyflwr, onid teyrnas gyfan o ddychryn, a synnedigaeth fydd bremin ein holl ddioddefiadau, ac y mae'n rhaid bod yn ddychrynedig y cryglais hwnnw, pan fo miliwn o wyr ac o wragedd yn yr un mynydd yn dolefa'n allan yn erchyll, ac fe a ymgymysg y nâd ag udcorn yr Arch-angel, a tharanau y nefpedd grymmialus trancedig, pan yscydwir holl adeilad natŷriaeth i lwch a lludw tragwyddol, ond fe ellir chengu ar yr ystyr cyffredinawl hwn â phedwar neu bump o Amgylchion.

I. Ystyriwn pa anfeidrol gynnulleidfa o Angylion, o wyr ac o wragedd a ymddangosant y pryd hynny; y mae yn fintai anfad aruthrol, pan ymgasglo ynghyd ddynion un deyrnas, ddynion un oes mewn talaith neillduol yn syppiau o anrhefn; Ond y pryd hynny yr holl deyrnasocedd o bob cenhedlaeth ac oes, yr holl finteioedd a ymladdasant ag arfau erioed, yr holl fyd a ddechwyd gan

gan *Augustus Cesar*! yr holl fyrddiwnau rheini a laddwyd yn rhyteloedd y Rhufeiniaid o amfer *Numa* hyd oni chandryllwyd *Italia* i lywodraethau a thaleithiau bychain yr holl rai hyn ar cwbl oll a ellir eu cynnwys mewn nodau rhifyddiaeth, ac a ddaethant o lwynau *Adda* a ymddangosant ar unwaith at ba rifedi os chwanegwn lu y nesoedd, y nawgrâdd o ysprydion bendigedig, ar aneirif rif ymlochgrâdd, ni allwn dybied y rhitedi yn gymmwys i egluro mowredd y Duw hwnnw, a dychryn y barnwr hwnnw, yr hwn fydd Arglwydd a thâd yr holl fintai anrhaethadwy honno.

2. Yn y gynnulleidfa anfeidrol yma, ni a gyfarfyddwn a rheini i gŷd, y rhai trwy eu siamplau a'u cynghorion duwiol, megis goleuadau, wedi eu henynnu â phelydr haul cyfiownder, a oleuafant i ni, ac a ddysciant i ni rodio yn llwybrau cyfiownder: Ni gawn weled yno yr holl wyr daionus a ddanfonodd Duw i bregethu i ni, i'n hynnill oddiwrith ein ffoledd a'n harferion drygionus: A phan welom ni y gwr daionus a roddodd fenn i ni am yn meddwdod a'n godineb diweddas; fe gofir i ni y pryd hynny, pa fodd y gwnaethom wawd o gyngor, mal yr oeddym yn llednais ac yn weddol, pan argyoddid

ni

ni a ch
ymmai
te geiff
thin an
iechyd
ar amn
nynt y
farwola
ped usu
nhw a
ddedwy
mordd
gwaith
trwy eu
ant gyr
cyfaill a
hwn a w
a rodda
ddirfing
wioldeb
Duw bre
gwaelion
et ynd
effeithio
ein cyd
eu hath
au hym
ddion,
pryd hy

ni a chwerthin o honom pan aeth y gwr
 ymmaith, a gwneud yr un pethau i drachefu;
 te geiff dynion wybod yddynt unwaith chwer-
 thin am ben eu dinistr eu hun; a gwrthod
 iechydwrïaeth pan gynnygid ef gan wr Duw
 ar ammod arall yn y byd, onid bod o ho-
 nynt yn ddoeth, a pheidio a ferchu o honynt
 farwolaeth; y pryd hynny y cânt wybod
 ped ufuddhasent gyngor eismwyth pwyllog,
 nhw a fuasent yn gyfranogion or unrhyw
 ddedwýddwch; yr hun y maent yn ei weled
 mor ddisglair ar bennau y pregethwyr rheini,
 gwaith pa rai sydd gyda'r Arglwydd, y rhai
 trwy eu buchedd au hathrawiaeth a wnaeth-
 ant gymmaint ac a allent er achub enaid eu
 cyfaill allan o drueni annioddef. Ond yr
 hwn a wêl roddi coronau am bennau y rhai
 a roddasant gyngor da ac a bregethasant yn
 ddirfing ac yn dduwiol er mwyn cariad a du-
 wioldeb, a wŷr y pryd hynny na anfonodd
 Duw bregethwyr am ddim, nac ar negeseuau
 gwaelion diystyr; Ar gwaith a wobrwyyodd
 ef ynddynt hwy, a amcanodd ef i fod yn
 effeithiol i ni, i annog ein deall ac i olgu
 ein cydwybod; Y mae pregethwyr da trwy
 eu hathrawiaeth, a gwyr da trwy eu buchedd
 au hymarweddiad yn gyhuddwyr i'r anufu-
 ddion, ac nhw a godant ou heisteddfau y
 pryd hynny, ac a farnant ac a gondemnant
 ynfydrwydd

ynfydrwydd y rhai a ddirmygent eu duwiol-
deb a'u hymadroddion, am iddynt wneuhur
cyfrif mwy o funudyn nag o dragwyddoldeb

3. Yn y dyrta fawr honno y gwelir yr holl
grededyn a droesant trwy edifeirwch ar am-
modau haws, a llai o ryfeddodau, a llai o
brawf, a grâs ievangach, ac antynychach bre-
gethu, ac a oddetasant i waith Duw gael ei
lwydd ar eu hencidiau, ac a fuant ufudd ir
galwad nefol: Yno y saif gwyr *Nineveh* ac
nhw a safant yn hyfion ddiarswyd yn y tarn,
oblegid hwynt hwy wrth bregethiad un gwr
mewn llai o amser na deugain nhwmod a
ddychwelasant at yr Arglwydd eu Duw; ond
ni ai clowfom ef yn galw holl ddyddiau ein
heinioes, ac ni megis y neidr fyddar, a gau-
fom ein clustiau yn erbyn lleferydd gweinido-
gion Duw, er cyfarwydded fyddau eu swyn-
ion: yno'r ymddengys gwyr *Capernaum*, a Bre-
nhines y deheu, a gwyr *Beroa*, a blaenffwr-
yth yr Eglwys grifnogol ar merthyri sanct-
aidd, ac nhw a gyhoeddant ir holl fydd, nad
ydoedd gwaith grâs yn amhosibl ymhlith
ein gwendidau oll; Ac nad yw ufudd-dod
ffydd, a llafur cariad, ac ymorchest diweir-
deb, a dirfingdra cymmedroldeb ac ymwâd
priawd, yn gyfryw fynyddoedd anorchfygol,
nas gall gwr pwylllog a gonest fyned trostyn
mewn grâdd gymmeradwy, os bydd ganddo
onid

onid cl
lon onc
a wnâ i
os yn rh
roddi a
nas gall
mewn l
ef mewr
Duw yn
ac yn r
did a c
yddwch
grôg br
thwyr,
ethni a
weidion

4. On
hwn yn
gynnwr
hyspryc
ranogw
amgylc
ac ag a
wrdd: Y
fu i ti
feddwd
clw an
der, tr
niaith c

onid clûst barod a medawl cwyllysgar a cha-
lon onest: Ar golwg yma ar deynion gonest
a wnâ i tarn Duw ar pechaduriaid ymddang-
os yn rhesymmolach ac yn gyfiownach, wrth
roddi ar ynt y tarn o'badwy: O ran pam
nas gallwn ni wasanaethu Duw yn gystal
mewn heddwch ac eraill ai gwasanaethodd
et mewn rhyfel? Paham nas gallwn ni garu
Duw yn gystal, pan fo'n chwareu'n ddeg â ni,
ac yn rhoddi i ni iechyd a lloinder, rhy-
did a chyfoeth, enw da a bodlondeb, llon-
yddwch a heddwch, ac y gwnaeth eraill ar
grôg bre'nau a than fwyll, yn nwylo arrei-
thwyr, ac mewn antalwch caled, mewn no-
ethni a talodi, ynghanol pob anghyflur a ni-
weidion? Nis gellir rhoddi ateb am hyn

4. Ond y mac golwg gwaeth na hwn cito, yr
hwn yn y gymmanfa fawr honno a wna
gynnwrf ar ein golygon ac a syfrdanâ ein
hysprydion: Yno y cyierfydd dynion a chyf-
ranogwyr eu pechodau, ar rhai a yfasant o
amgylch, pan goronasant eu pennau â ffoledd
ac ag angof, eu cwppanau â gwin ac a dad-
wrdd: Yno y cei weled yr enaid truan y dar-
fu i ti ei demtio i odineb ac anlladrwydd, i
feddwdod neu anudonedd, i wrthryfel neu
clw anghyfiawn, trwy bower neu gyfrwyf-
der, trwy ymddiddanion doethion neu we-
niaith dwfn, trwy wradwydd neu sagl, trwy
siampl

siampl drwg neu gyngor dinistriol, trwy fa-
 lais neu hyllod: A phan roddir ynghyd hyn
 igŷd, ac oddiwrth amrywiaeth o bethau
 neillduol, y dygir ef i faich anesmwyth ac i
 summ ofnadwy, possibl y cawn ofidiau ddi-
 gon i frawychu ein hyder ac ymadroddion
 ddigon i roddi ein heneidiau drygionus i ofi-
 diau angu anniodefadwy; pa fodd bynnag
 y gwnawn yn awr gyfrif o hono, etto bydd
 ofnadwy gweled un neu ddau neu ddêg neu
 ugain o eneidiau melledigedig, yn anobeithio
 yn druain, yn reffyn anfeidrol, yn cwynfas
 ac yn cablu, yn dy regu'n ddychrynlyd, me-
 gis achos eu gosidiau tragwyddol. Dy drach-
 want di a yspeiliodd dy-gymmydoges oi di-
 weirdeb ai diniweidrwydd, dy siampl di a
 wnaeth dy weinidog yn hyf i dyngu, nid
 hwyrach i dyng'n anudon, dy gymdeithas di
 a ddygodd y trydydd i anghymmedroldeb a
 delw'r anifail; A phan welych di yr enaid
 hwnnw y pechaist gydag ef, a chythreuliaid
 yn ei lusgo i uffern, ti elli oſni yn gyfiawn yf-
 ed, gwaddodion dy gwppan annioddef: Ac yn
 dra-diammeu or holl ddrygau, mwyaf drwg
 yw dinistrio enaid, tros ba un y bu farw'r
 Arglwydd *Jesu*, a dad-wneuthur y grâs hwn-
 nw a bwrcaslodd ein Harglwydd a chymma-
 int o chwŷs ac o waed, o boen ac o gariad
 godidawg: Ac oblegid bod llawer o bechodau

yn

yn be
 y cyf
 ryfel
 eraill
 peth a
 demti
 ac an
 rhôen
 yn fei
 cyfrif,
 di my
 ruddia
 lawer:
 wedda
 nu i o
 y farn
 wnaeth
 creigia
 dy bre
 ddilyn
 dynan
 ac â fl
 wn go
 yn gyf
 dâl an
 trwy d
 ddym
 chwerv
 Or ho

yn bechodau cyfeillach a chyd-wneuthuriad
 y cyfryw yw putteindra, meddwdod, gwrth-
 ryfelgarwch, neillduoledd mewn cretydd, ac
 eraill lawer, y mae'n ystyr caled pwystawr pa
 peth a ddaw o'r un o honom ni, y rhai a
 demtialom ein brawd, neu'n chaer i bechod
 ac angeu, trwy'r un or rhai hyn: Gan pe-
 rhôen i Dduw arbed ein bywyd, au bod nhw
 yn feirw au cof lyfrau wedi felio hyd ddydd
 cyfrif, etto y mae'n ysgeler ein pechod we-
 di myned o'n blaen, ac y mae'n debig i lof-
 ruddiaeth, ond ei fod e'n felltigatedigcach o
 lawer: y mae'r enaid yn farw mewn cam-
 weddau a phechodau, a chwedi ei felio i fy-
 nu i ofid tragwyddol, a chei weled yn nydd
 y farn pa anghymmwynaswch damnedig a
 wnaethost. Yr enaid hwnnw sy'n crio ar y
 creigiau i'w orchguddio, oni bai o herwydd
 dy brofedigaethau beunyddiol di, a allasai
 ddilyn yr oen mewn gwisgoedd gwynion, ar
 dynan tlawd hwnnw a wisgir â chwilydd
 ac â sflammau tân, a fuasai yn disgleirio me-
 wn gogoniant, Oni buasai i ti ei annog i fod
 yn gyfrannog oth ddiffseithdod, a phwy a
 dal am y golled hon? fe golwyd enaid
 trwy dy foddion di, ac fe a ddarfu i ti ddi-
 ddymmu amcanion sanctaidd dioddefaint
 chwerw yr Arglwydd *Jesu*, trwy dy aflendid.
 Or holl ystyriaethau a berthyn i'r rhan yma

o ddychrynsaau dydd y farn, nis gall
dim fod yn fwy ofnadwy na hyn, i'r rhai
y perthyn ef iddynt; Etto y mae'n har-
glwydd trugarog ymmysg holl anghyl-
chion ofnadwy ei ail-ddyfodiad yn rho-
ddi i ni yr unig gyflur yma, yr hwn yn
fy nhyb i fy'n ymddangos yn un or go-
gylcheddau dychrynedigcaf. Dau a fydd
yn malu melon melin, un a gymmerir
ar llall a adewir, hynny yw, y rhai fy'n
gwneuthur yr unrhyw weithredoedd fe-
ddichon fod rhagor yn eu barn, oblegid
edifeirwch bywiog cynnar a yllch ym-
maith y cyfrif yma, ac ai dyd ar dabilen-
nau'r groes, ac er y dylaf ein gwneuth-
ur ni yn ddiwyd ac yn ofalus, yn druga-
rog ac yn edifeiriol, se yn edifeiriol tros
ben, cyd ac y bom ni byw; etto pan ym-
ddangosom ar unwaith, y mae truga-
redd arn neilldua ni yno, y rhai a oddi-
wefwyd weithiau yn yr un bai: Bendige-
dig fyddo trugaredau Duw, yr hwn a
arllwypodd mor ofalus gafod ffrwythlawn
o ras i lonnychu trueni a pheryglon rhan
fwpaf cenedl dyn, fe arferai *Thomas Ag-*
uinas ymbil a Duw na chai byth ei dem-
tio o ffortyn mael i leoedd uchel ac an-
rhydedd Eglwysig, ac na aflonyddid ei
feddwl byth a serch unrhyw greadur, ac
fel

fel y
ei fra
dwey
Pma
munc
teu
meu
fod y
da'r
chod,
gadd
iaton
yn pr
tan,
dyblu
digae
5. M
anfeid
plion,
nhabl
yn hy
yno;
honno
gan
bobl,
i bob
ger b
gel a
weini

fel p gallat trwy rŷw offeryn ddeall ystadi
ei frawd a fy farw, ac p mae'r ffori yn
dweyd, gael o hono ei wrando yn p cwl.
Pmalhawch mawr ynddo ydoedd ddy-
muno cael gwybod p cyfryw beth, ac yn-
teu heb alliel ei helpu, Ond yn ddiarn-
meu fe a berthynai i lawer o honom ni
fod yn ofalus am ddiben yr eneidiau, gy-
da'r rhai p cymmystasom angeni a phe-
chod, oblegid fe berthyn llawer iarn, a
gadd ein cyfneisfaid meirw, yn ayos
iaton i ni, ac yr ym ni wedi ein rhw mo
yn yr un flagoden, ac fe a'n tefir i'r un
tan, onid edifarhau am ein pechodau, a
dyblu ein gosidiau o herwydd eu damne-
digaethau nhw.

5. Ni allwn ystyried nad ofer p dyrfa
anfeidr ol hon o wyr ac o wragedd, o Ang-
liion, ac o gythreiliaid, megis rhif yn
nhablen *Pythagoras*, ond rhydd gynnwrf
yn hytrach ar bob yspryd a ymddengys
yno; O ran nid yw gweithredoedd p llys
honno megis areithyddiaeth a draethir
gan araithydd o Roegwr ynghanol ei
hobl, eithr fe a ymddengys yno bob peth
i bob dyn, ac yna ystyriwn pan ofodir,
ger bron yr holl fydd dy warth ath ddir
gel astandid, dy loddost yn p cyfnos, ath
weinfaeth dir gel, dy feddylliau i'r pthyll ath
am.

amcanion bradwraigod, dy flafter tuag
 at Dduw ath ymadafad oddiworth dy ddu-
 wiol addewidion, dy ffoleud ath annwyl-
 ollderau, ac y datcenir yno gan udcorn
 yr Arch-angel ar ben y ty, ie ar ganlla-
 wiau uchaf nefoedd, yr holl eiriau bryn-
 tion rheini ar amgylcheddau diffaith, y
 buoffi yn euog o honynt; di gei toled y
 bydd i ti rellwm ddigon i gywilyddio yn
 aruthr; se a geiff yr holl rai doethion
 ar y ddaiar wybod pa mor ddiffaith fu-
 or; Ac yna phyrfa, a pha gywilydd wy-
 neb y sefi yngwydd gwor da a thost, os
 goddiwesat di nid hwyprach ar ddamwain
 mewon trachwant a chywilydd, se fydd yn
 anfeidrol yn fwy, pan fo i Dduw ac i
 holl angylion nef, eu holl fyrddiwiau
 fannafod, ac holl sainot a waredwyd syn-
 nu a rhyfeddu wrth dy afeindio ath ffo-
 ledd; Si ddarlennais stori am wr feb-
 angc bonheddig a gynghorid yn ddifrifol
 gan ei fam, nad ymadawai a helpnt ef
 fuchedd bresennol. i ddilyn ymarweddiad
 garm-dost a buchedd neilluol mewon mo-
 nachdy, iddo ymlwrthod ai thaerni, gan
 ddmedd, Bw'n ymroi tefoy bob modd-
 lon i achub fy enaid. ond pan gymme-
 rodd arno ddilyn rheol buchedd newydd
 mor waedwylt, se brifiodd yn ddiofal ac
 yn

a esgeulu
 yned yn
 hwedi fe
 ymmydd
 twygodd
 i hun we
 ainge D
 reithiau
 wawd yn
 ynnodd
 rwy bol
 an ddef
 ynaeth e
 ml, ac a
 n oftyng
 e ai tost
 dodd a
 ychu ac
 tteb ara
 s nis gal
 f i'm ma
 ydd am
 duw fy
 on edliw
 oeddi f
 hwerthi
 ddylai
 naethu
 om ninn

a esgeulus ac yn llygoer yn ei grefydd, gsa
 yned yn bruddaidd ac yn flin yn ei yspryd, a
 hwedi fe a syrthiodd yn glâf, gan nesaau ar
 ymmydogaeth a chyffinniau marwolaeth; fe
 wygodd ac a freuddwydiodd iddo ei weled
 i hun wedi eiddysyn o flaen digllawn orsedd-
 ainge Duw, a chan gael ei lusgo oddiynoi
 rreithiau, lle y gwelai ei fam, yn gyflawn o
 wawd yn ei argyoeddi ai ateb or blaen a go-
 ynnodd iddo, paham nad achubai ei enaid
 rwy bob moddion, fel yr amcanasai: Ond
 an ddeffroes y gwr claf, gan emendio, fe a
 naeth ei ciriau yn dda; efe a weddiodd yn
 ml, ac a ymptydiodd yn galed, ac a lasuriodd
 n oftyngedig, ac a fucheddodd yn gariadus,
 e ai tōst-farweiddiodd ei hun, ac a ymwrth-
 dodd â phob cyflur a gymmerai eraill i lon-
 ychu ac i ddal i fynu eu gwendid, ac ni roes
 ateb arall i rhai a ofynnai iddo, ond hyn-
 nis gallwn yn fy llewig am breuddwyd odd-
 i'm mam roddi i mi senn am fy ngwan-gre-
 ydd am ffoledd, pa fodd y gallaf ddioddet i
 duw fy argyoeddi yn nydd farn, ar Angyl-
 on edliw i mi fy llyfrdra ar cythreuliaid gy-
 oeddi fy mhechodau, a holl saintiau Duw
 hwertlin am ben fy ffoledd am rhagrith? fe
 ddylai dwys affaith ystyriaeth y gwr yma wa-
 naethu, gyffroi myfyrdod ymhob un o ho-
 m ninnau; o ran ni a fyddwn yn y cyflwr
 hwnnw

hwnnw mal oni lânheir ein cywilydd an go-
 fidiau gan edifeirwch prydlawn, a chael eu ei-
 ddio a gwisg Christ, ni a gawn ddioddef di-
 gotaint Duw a gwatworgerdd y famet ar Ang-
 ylion a'n cywilydd ein hunain ynghyffredinawi-
 gynnulleidfa holl ddynol ryw. Y mae'r ysty-
 yma yn bwysfawr iawn i'r rhai fydd dyner on-
 henw da, ac yn ferchu anrhydedd, os dewisent
 farwolaeth yn hytrach na gwradwydd, dlodi yn
 hytrach na chwilydd, meddyliant y dwyn bu-
 chedd bechadurus nhw i gwylydd annioddefa-
 dwy y dydd hwnnw, pan ddyfynnir yr holl be-
 rhau rhagoral yn y Nef ar ddaiar me, is plaid a
 rhyfion i'w herbyn. Y Swm yw hyn, y cwbl oll
 a anwyd o *Adda* a ymddangosant o flaen
 Duw ai Christ, ac fe fydd yr ancirif dyrfaoedd
 o Angylion a chythreuliaid yno, ac fe a ddy-
 chrynnir yr annuwiol a phob peth ar a welant
 ac yno y gwelant y gwyr daionu, a ddysca-
 sant iddynt ffordd y bywyd, ar holl ddynion
 annuwiol rheini a demtiwyd ganddynt eu hu-
 nain i ffyrdd marwolaeth, ar rhai oll a ddy-
 chwelwyd ar ammodau haws, a rhai or rhain
 a gwylyddiant y drygionus, a rhai a'r thegant,
 a rhai a roddant fenn iddynt. ar cwbl oll au-
 brywychant; ac etto nid yw hyn ond dech-
 reuad y trueni hwnnw a bery i bob tragwy-
 ddoldeb; eithr am hyn mae'n rhaid iddynt
 gael eu barnu yn gyntaf; Mae'n rhaid i ni oll
 ym

mddang
 wr newy
 w'n da
 ynny y
 linus ac
 2. Dy
 er bron
 ddiwrth
 cymmy
 leudeg
 triffint
 ogwrwo
 rigen yr
 dyn, y
 o. Ac yr
 tredinol.
 Arglw
 anu, ac
 vinefau

Happ
 In a
 Byd
 Pan

Arwyd
 an ddél
 heini or
 wanafau

an go-mddangos ger bron brawdle Christ, a dyna gyfi-
 eu ei newydd o arfwyd a dychryn; Christ yr hwn
 def dia-w'n dadleuwr an gwareddwr, a fydd y pryd
 ar Ang-hynny yn farnwr i ni: ac fe a wna hyn ni yn
 dinawt-
 ffnus ac yn llyfrion ryfeddol.

2. Dymale a cheffwr ein hymddangosiad,
 er bron brawdle Christ, O ran fe gyfyd Christ
 addiwrth ddechulaw ei dad, ac a ferchyg ar
 cymmylau, ac ai gwna ei hun yn ddisglair
 leudeg mewn mowredd gogoneddus ag an-
 triffintai a gogylcheddau dychryn ac holl-All-
 ogwrwdd oi amgylch; ac dyma'r hyn y mae
 plaid a-
 dyn, y crybwyllir am dano yn Matth. 24.
 o. Ac yn wir y maent yn ei gadarnhau yn gy-
 tredinol. fe welir arwydd y groes, pan ddél
 i Arglwyddir farn, felly yr arferai'r Eglwys
 ganu, ac felly y mae ynghaniadau y Siblau de-
 winesau

*Happus bren, lle bu Dduw Iesu,
 Yn dioddef arno er ein pynnu;
 Bydd rhwng daiar a nef ei olygiad,
 Pan ddél Christ ai ail-ddyfodiad:*

Arwydd y groes yw arwydd mab y dyn,
 an ddél yr Arglwyddir farn: ac or geiriau
 heini or Yscrethur (nhw a edrychiant ar yr hwn
 wna'sant.) fe gredodd llawer, yr arwydda
 Christ

Christ ei berfon ei hun yn nydd farn, trwy
 ryw beth a berthynai i'w ddioddefaint, i'w
 groes, neu i'w archolliion, neu i bob un o'r ddau.
 Anfuddiol i mi fod yn ymofynnwr rhy-fanwl
 yn hyn o beth, eithr y mae opinion Origen
 yn ymddangos i mi yn twy rhesymmol, ac
 y mae'n gweddu yn well a mowredd a pho-
 wer Christ i arwyddo ei hun ac eglurdeb ei
 ogoniant nag a gwaelder ei oftyngeiddrwydd.
 megys un wedi ei ddyrchafu i'r Nefoedd, yn
 hytrach nag un yn dioddef adfyd a thrueni-
 ar y ddaiar. Ni bydd rhaid arwydd arall
 yn y byd i fab y dyn, onid yr aneirif gyn-
 nulleidfa a fo'n gwilio arno, a holl Angyl-
 ion Duw yn gweini iddo, gan cistedd ar gwm-
 mwl, a myned o flaen y llu nefol, gan ddw-
 yn ei etholedigion gyda'g ef, wedi ei ddill-
 adu a gwisgoed mawrhydi, gan fathru y cy-
 threuliaid tan draed, a dychwelyd yr annu-
 wiol, a dinistrio anghy; ac fe a wilgir y pe-
 rhau mowrion hyn i gyd a chyfryw amgyl-
 chiadau rhyfeddol a holl Alluogrwydd a ma-
 wrhydi, fel ac y cyffesla'r holl tyd ogoniant
 yr Arglwydd, ac fe arwyddir hyn yn gyfla-
 wn ddigon gan St Paul, *Gosodir ni oll ger-
 bron gorseddfainge Christ; Canys y mae'n ferio
 fennedig, bym myfi, medd yr Arglwydd, po-
 glin a blyga i mi, a phob tasod a gyffesla
 Ddum, Rhuf: 10. 11.* hynny yw, pan gyfleu-

ni yn
 glin i
 et yn
 bydd
 ac y
 liaid
 gyhoed
 oniant
 fawrhy
 chyhoed
 ned o
 gwil ad
 angylion
 Fe d
 rhagfla
 Barnwr
 ant ruc
 riaeth,
 anrhefn
 yn adro
 fod eu
 theg niw
 dyfodiae
 ddod i b
 pe gwel
 dychryn
 ar cymy
 gylech wo
 Neu'r bo

ni yn barod i dderbyn ein barn, fe blyga pob
 glân i'r *Jesu* sanctaidd, a phawb ai cyfaddefant
 et yn Atglwydd ac yn Dduw, gan feddwl y
 bydd presennoldeb yr Atglwydd yn gyfryw,
 ac y gwna i Angylion a dynion a chythre-
 liaid tŷfuddhau iddo; ai ddyfodiad i'r tŷ a
 gyhoedda yn eglur ei berson ai lwydd ai og-
 oniant priod, Dyma'r ymddangosta fawr o
 lawrhydi a fydd yn y dydd hwnnw, hyd oni
 chyhoeddir y farn; ond y mae llawer yn my-
 sed o flaen hyn, a ddarpar yr holl fyd i ddis-
 gwil ac i dderbyn Barnwr galluog dynion ac
 angylion.

Fe ddatcenir yn uchel trwy ddamweiniau
 rhagflaenedig digyfrwng am lawrhydi y
 Barnwr a dychrynfau y farn, y rhai a fydd-
 ant ruthrau mor fowrion ar hên drefa natu-
 riaeth, mal ac y cyrr eu holl esgyrn, ac yr
 anrhefna hi oni ddistrywir? Y mae *St Jerom*
 yn adrodd allan o hên lyfrau'r Jddewon,
 fod eu doctoriaid hwy yn arfer o rito pym-
 theg niwrnod o aruthredd yn ddigyfrwng cŷn
 dytodiad Christ; ac maent yn rhoddi rhyfe-
 ddod i bob dyn, un or rheini ar ddamwain
 pe gwelem ni yn nyddiau ein cnawd; fe a'n
 dychrynai, ac ni a fyddem or un meddwl
 ar cyntyd, pan welfant y gwledydd ou ham-
 gyleh wedi eu cuddio gan ddwr a dialedd duw
 Neu'r bobl dlodion rheini a breswylant yn.

agos i *Adria* neu'r môr canoldir, pan fo eu
 tai a'u dinafocdd mewn daiargrynfaau mow-
 rlon yn myned i geudod y ddaiar. fe gyfyd
 y môr, meddant, bymtheg cyludd yn uwch
 na'r mynyddorodd uchaf, a chweddi yr ym-
 ddengus yn dyllau dyfnion; y pryd hynny yr
 ymgafgl yr holl fwythlod ar ymlusciaid, ang-
 henfiod a phretwylwyr cynnefin y môr, dan
 wneuthur drygnad ofnadwy i wytkio holl ge-
 nedl dyn; fe gria ac a waedda'r adar, tan
 newid eu lleisiau, a gruddfannu yn drwm ac
 yn alaethus; fe gyfyd atonydd o dân or dwy-
 rain i'r gorllewin, ac fe rwyga'r lŷr yn eda-
 fedd o dân, dan fyned ar wascar, megis bar-
 fau serennau cynffonnog, Y pryd hynny y
 bydd dacargrynfaau ofnadwy, ac fe ddryll-
 ia'r creigiau yn gandryll, ac fe lisa'r pren-
 niau o waed, ac fe ddychwela'r mynyddoedd
 ar adeiladau gwyachaf i'w llwch, ac fe ymâd
 y pryfeid gwylltion au ffaau, ac nhw a ddo-
 nt i blith dynion, a braidd y gwvddoch pa
 fodd i'w galw, au gyrruocdd o ddynion neu
 gynnulleidfaoedd o anifeiliaid: Y pryd hyn-
 ny yr egyr y beddau, ac y rhoddant eu mei-
 rw i synu, ar rheini sydd mewn natur yn
 fyw ac mewn ofn yn feirw, a gymmellir or
 creigiau, lle'r aethant i'w cuddio eu hunain;
 o ran fe amlygir eu cuddfaau, ac fe a rêd
 dynion mewn gwallgof i synu ac i wared, ar
 pryd

pryd h
 newidi
 on yn
 ac fe

Yr
 yr jdd
 ordd,
 ddarg
 engys
 etto a
 yr scy
 cwbl,
 lurha
 y dda
 haul a
 hynny
 a golm
 ryblir
 creigia
 fe a'r
 ddaiar
 oblegi
 oi am

pryd hwnnw rhai a fyddant feirw, a rhai a newidir, ac erbyn hyn fe fydd yr etholedigia on yn gwyno o bedwar cwr eithaf y ddaiar, ac fe ddaw Christ i'r tarn yn eu mysg

Yr arwyddion hyn, er bod dysgawdwy'r yddewon, yn eu rhifo mewn trefa yn hyffordd, ynghylch pa rai nid oedd ganddyn eiddatguddiad arall yn y byd (fel yr ymddengys) na thraddodiad digon credadwy, etto am y rhan fwyaf o honynt, y mae yn yr scyrthur lân cirie Christ ei hun; Swm y cwbl, fel yr adroddodd Christ, ac fel yr eglurhaodd yr Apostolion nhw ym hyn, fe gryn y ddaiar a nerthoedd y nefoedd a yscydwir, ar haul a droer yn dymyllwch ar lleuad yn waed; hynny ym, fe fydd diffygion morrion ar yr haul, a golwg snadwy ar y lleuad, yr hon pan gythryblir, a edrych yn goch mal gwaed, fe byllt y creigiau ar elfennau gan mir wres a doddant, fe a'r nefoedd ymaith megis llen, ac fe lysg y ddaiar a thân, bydd y brynniau megis cwr, oblegid tân a â oi slaen a thymhestl ddirfawr oi amgylch.

Dydd digofaint, dydd llawn cyffro,
Pan ddxd Christ ei misg am dan:
Dydd y dial gelwir hwnnw,
Pan ddal Christ i faru'r meirw.

Udcoru

Udcoru Duw a gân a llais yr Arch-angel
glywir; sef, llais yr hwn fydd dywysog ar yr
holl fintai fawr o ysprydion, a ganlynant yr
Arglwydd, ac a eglurhânt ei ogoniant y pryd
hynny, a dymma hefyd ran or hyn a elwir
Arglwydd mab y dyn; O ran cyflowni y
rhagddywediadau hyn i gyd, a phregethu'r
efengil i bob cenhedlaeth, a dychweliad yr
Jddemon, ar rhyfeddodau hyn, ac eglurdeb
y mawrhydi, a wnânt i tynu yr Arwydd hon-
no: Rhybydd or hyu ryw ffordd neu ei gi-
lydd a ddaeth at y cenhedloedd eu hunain,
y rhai a brifasant yn ofalus ac yn bwylllog
trwy y Cofadwriaethau meirwon hyn.

*T Creadigaeth oll a ymollwng
Pan ddal dydd farn yn ddigyfrwng
T lŷr a lŷrth ir dyfroedd eigion
Ar mor ir tir a red yn union,*

*T'r haul ar lleuad a wrthwynebant
T naill y llall, ac nid amgylchiant
T ddaiaren: afreolaeth
A fydd ar drefn cwrn naturiaeth.*

yr hyn bethau pan ddeuant i ben, nid rhy-
fedd os llewyga calonnau dynion gan ofn, a
bod eu synwyr yngholl o herwydd euogrw-
ydd, au gobaith wedi ei ddifetha oblegid
syn

synnedigaeth a braw: Oni ddeffry'r ystyr ar
 disgwiliad o hyn ein hysprydion meirwon,
 gan ein codi o anghau pechod, ac o fudreddi
 beiau a gweithredoedd ffiaidd, i fyw yn sobr
 ac yn gymhedrol, yn ddiwair ac yn gyfiawn,
 yn utudd ac yn oftyngedig; set. yn debyg i
 ddynion a goeliant hyn i gyd: Ar cyfryw nad
 ydynt y naill ai'n ynfydion ai'n ffyliaid, a
 drefnant eu gweithredoedd yn ôl y rhybudd-
 ion hyn; o ran oni chredant y pethau hyn;
 ple mae eu ffydd? os eu credu a wnânt, a
 phechu rhagddynt, gan fyw, fel pe na bydd-
 ai y cyfryw bethau i ddyfod i ben; ple mae
 eu doethineb, eu gobaith au cariad? Ple mae
 'r rhagor rhyngddynt ac anifeiliaid, ond eu
 bod yn ynfyttach? Oblegid myned ymlaen
 a wna anifeiliaid heb ystyried, oblegid na
 fedrant; ond ni a fedrwn ystyried, ond ni
 wnawn: Ni a wyddom y brawychir ni gan
 ddychrynsau rhyfeddol, ac y goddiwefir yn
 annuwiol ar drygionus ag arteithiau a mar-
 wolaethau rhyfeddol, ac nas gallwn mor di-
 ainge, ac nas gall y creigiau eu hunain mo'n
 cuddio rhag dychryndod y rhyfeddodau rhe-
 ini a ddoant o flaen dydd farn, ac nas gall y
 mynyddoedd mon diogelu un munudyn rhag
 y dialedd presennol; Ac etto ni awn ni ym-
 laen yn hyderus ac yn ddiosol heb ystyried,
 nad oes ffolineb mwy yn y Byd, nag i ddyn
 ef

esgeulusth ei elw mwyaf, a marw o honoer
mewn coegbeth a gwagedd. Nid oes ir ieu-
engaf mor llawer o amser i fyw; yr hwn fydd
ddeg ar hugain neu dddegain, neu ddeg a deu-
gain, a dieuliodd y rhan fwyaf oi einioes, ac
braidd nas dibennodd ei freuddwyd ef, ac
o fewn ychydig fisoedd mac'n rhaid ei dastu
ef iw dragwyddol eufeddiaeth, hynny yw,
mac'n rhaid iddo fod mewn cyflwr anghyf-
newidiol: fe a roir arno y farn ddiweddas yn
ôl y goddiwefir ef y pryd hynny, ac fe fydd
hwnnw yn gyflwr anniogedadwy, pan fo i-
ddo achos i waeddi allan yn chwewder ei en-
aid, Gwae dragwyddol i mi, am ommedd
o honof ystyried, pan allafwn fy achub am
diogelu fy hun rhag yr adfydwch anescorol
hwn. Ond mac'n rhaid i ni ddyfod ac ysty-
ried gogylcheddau neillduol yr ystyr mawr,
Ghrif o fydd ein barnwr yn nydd-farn.

1. Os ystyriwn y Barnwr, ni gawn wy-
bod mae yn ei erbyn ef y gwnaed y troffe-
ddau y mae iw barnu, *nhw a edrychant ar*
yr lwm a manifest, a'n dy bechod ti ar ei-
ddo finch y dioddefodd y barnwr boenau
anhydraeth ar a oedd abl i gymmodi yr holl
yd â Duw: Swm y poenedigaethau rheini
nis gellir eu deall yn well, na thrwy'r hyn
ddilynodd ei eiriau ef ei hun; *fy Naw, fy*
Naw, pabam im gwrthodaist? gan ddwyn ar
ddeall

ddeall
ofidiau
bod e
y mun
wrth
wrth
fryw
ac y
llwyr
gyd
Harg
derby
bwrc
i hyn
fryw
ef a
darfo
feddo
yr w
chud
aith
chufa
etto
y fai
etto
au a
gosty
iadw
lacth

ddeall i ni, iddo glywed oddiwrth gyfryw
 ofidiau cychrynadwy digymmysg, mal er
 bod ei ddynol natur yn un a Duw, etto ya
 y munudyn hwnnw ni chatodd glywed oddi-
 wrth gynnorthwyau cyffurtawr yn y byd oddi-
 wrth y Duwdod, eithr yr oedd ei yn y cy-
 fryw fodd wedi ei faeddu mewn gosid, fel
 ac y tybygid i'r Duwdod ymwrthod ac ei yn
 llwyr: Ond etto wneuthur o ddynion hyn i
 gyd yn aneffeithiol ac yn oter, i *Grist* eu
 Harglwyddau barnwr gael ei arteithio, nas
 derbynient ddedwyddwch a phardwn, pan
 bwrcaflodd efe nhw mor brid, mac'n rhaid
 i hyn fod yn anfeidrol ddamnedigaeth i'r cy-
 fryw ddynion. Pa fodd yr edrychi di arno
 ef a lewygodd ac a fu farw er dy twyn, a
 darfod i ti warwor ei holl drugareddau rhy-
 feddol ef? Pa fodd y meiddiwn ni grassu ar
 yr wyneb sanctaidd hwnnw, a ddygodd Je-
 chudwriaeth i ni, wedi darfod i ni droi ym-
 aith, a syrthio mewn cariad ac anghu, a
 chusanu o honom wrthinder a phechod? ac
 etto yn crassu ar yr wyneb sanctaidd hwnnw
 y faif llawer o ogoniant tragwvddoldeb: Ac
 etto se a roddir yn dy gytrif di, holl boen-
 au a dioddetaint, gosidiau a gruddfannau,
 gostyngeiddrwydd a thlodi, llaturiau a gwili-
 adwriaethau, y ffangell ar hoelion, marwo-
 laeth a chladdedigaeith, cywilydd a dirboen

y groes a bedd yr *Jesu*, os gwrthodaist drugareddau ac amcanion ei ddibenion bendigedig ef. Ac os meddylw'n pa adfydwch oedd hwnnw a dorrodd yn gandryll genedl yr *Jddemon*, pan ddaeth *Christ* iw barnu, am iddynt ei labyddio, yr hwn oedd eu brenin a thywysog eu bywyd, ac ystyried o honom nad ydoedd hyn ond cyscodion dychryntaau dydd tarn, ni allwn wybod wrth hynny, fod rhyw ddrwg anthaethadwy rhyfeddol yn filyn y rhai sy'n euog or farwolaeth hon, ac o gymmaint niweid iw Harglwydd, Y mae'n dra-gwir, oni achubir di trwy ei farwolaeth ef, yr wyf yn euog o honi; ac yna ystyriwn, pa beth a ddisgwilir gan y barnwr hwnnw, o flaen yr hwn y safwn megis ei leiddiaid ai fradychwyr ef; ond nid yr hyn ond hanner yr ystyriaeth honno.

2. Fe ellir croeshoelio *Christ* drachefn, ai osod yn watwor o newydd: oblegid wedi i *Christ* wneuthur hyn i gyd, trwy ei swydd yn ei aberthu ei hun droffom, etc a wnaeth hwyd lawer o bethau erddom, y rhai ynt trwythydd ei gariad cyntaf, a dilynfaau ein brynedigaeth. Ni henwa fi y celiyddydau rhyfeddol eiddo trugaredd a arfer ein Harglwydd in dwyn i ddilyn bucheddau newyddion, eithr ystyried yr wyf fod pethau wedi eu trefnu yn y cyfryw fodd, an heneidiau wedi

David P. Jones

wedi e
mai de
trwy w
wriaet
o wob
deb ef,
achos o
wenydd
ac y d
raphia
eu cyf
ny y c
wrth ff
wrth d
y cwbl
ar cwbl
yn y N
eneidia
eni ef,
ir ddai
ir bedd
ynniad
grasau
ef; Ac
gyfryw
nydd i
hun y
wrthod
ood yn

wedi eu rhoddi tan gymmaint o bris, gan
 mai delw Duw ydynt, a chwedi eu prynu
 trwy waed yr oen bendigaid, mai Jachawd-
 wriaeth ein heneidiau a gyfrifir megis cyfran
 o wobrwyad *Christ* ac o ogoniant ei ddynol-
 deb ef, y mae pob pechadur a editarhao yn
 achos o lawenydd i *Christ* ac y mae'r lla-
 wenydd yn gymmaint, mal y rhed troffodd
 ac y dyrrha wynebau tirion *Cerubiaid* a *Se-
 raphiaid*, ac y mae gan yr holl Angylion
 eu cyfran yn y wlêdd honno; Y pryd hyn-
 ny y clyw ein Harglwydd bendigedig oddi-
 wrth ffrwyth eu dduwiol farwolaeth, oddi-
 wrth dderbyniad ei aberth sanctaidd, oran
 y cwbl oll a wnaeth ac a ddioddefodd *Christ*
 ar cwbl a wna ef yr awron megis offeiriad
 yn y Nef yw gogonedda ei dâd, trwy ddwyn
 heneidiau at Dduw; O herwydd hyn y bu ei
 eni ef, ai farw, a disgyn o hono or Nefoedd
 i'r ddaiar, o fywyd i farwolaeth, or groes
 i'r bedd, dyma amcan ei adgyfodiad ai efg-
 ynniad ef, a diben ac amcan holl wrthiau a
 graffau Duw a eglurwyd i'r holl fyd trwyddo
 ef; Ac yn awr pa ddyn fydd mor wael, yn
 gyfryw ffwl maleisus, a wrthyd ddwyn llawe-
 nydd i'r Arglwydd gan wneuthur iddo ei
 hun y daioni mwyaf yn y byd? Y rhai a
 wrthodant wneuthur hyn, fe ddywedir eu
 bod yn ail-groesthoclio Arglwydd y bywyd,

John Edwards
his servant

ac yn ei olod yn watwr; hynny yw y maent yn gymmaint ac y gallont, yn dwyn *Christ* ei lawenydd gogoneddus i laturiau ei fywyd a chywilydd ei farwolaeth, y maent yn dwyn ymlaen ei clynon ac yn gomedd helaethu teyrnas eu Harglwydd; Y maent yn eu rhoi ddi eu hunain yn y cyflwr hwnnw, yr oedd ynt ynddo; pan ddaeth *Christ* i farw drostynt ac yn awr gan ei fod ef mewn cyflwr y dychon orfoleddu arnynt, y mac pob dyn an- nuwiol yn cilio oddiwth y fendith, ac yn dewis yn hytrach i'r cythraul ymlawenydd yn ei ddinistr, na chael oi Arglwydd orfoleddu yn ei ddedwydddwch; Ac yn awr nallwn gydnabod, y bydd yn synn anfeidrol ni ymgyfarfod an Harglwydd i fod yn farnwr i ni, yr hwn a lybuddiasom; yr hwn y dirmygasom ei anrhydedd ac y diddymmasom ei amcanion, yr hwn y gwnaethom yllai ei lawenydd, ac yn anfeithiol ei ddedwyddoddefaint, ac y fathrasom ei gariad tan ei traed ffeidd-ddrwg halogedig.

3. Ond etto y mac trydydd ran or ystyriaeth hon, mae y gofynnir ddydd farn am dianrhydeddiad i berson *Christ*, felly hefyd am ei broffes a'i ordinhâd, ac am ei aelodau tloer, foddion; o ran twy'r rhain yr ym yn gwneud eam mawr an Harglwydd: Y mac pob dyn ar ei gofyn byw yn anwireddus, yn dianrhydedd

Crefy
dici
mac
ant,
ond
wydd
y ma
hynny
aeloda
ny, e
omme
hwy
ac i d
dillad
asai h
eu hen
yr Ar
wynasa
wiol y
newy
ac ni d
iau ei
ddio ei
ymddig
ma'r p
fo
sugna
ar ei go
thai
C

y mae yn digalonni
 dicithraid rhag croesawu y grefydd honno; y
 mae yn gwanhychu dwylo y rhai ai proffesi-
 ant, ac yn gwneud i'r gelyn gablu enw *Christ*;
 ond er mai siccr yw, yr ymddigia ein Hargl-
 wydd a'n barnwr am yr holl bethau hyn, etto
 y mae un peth a gymmer ef yn fwy tyner; a
 hynny yw, anghariadoldeb dynnion tuagat ei
 aelodau tlodion; fe edliwir iddynt y pryd hyn-
 ny, ei fod ef ei hun yn newynog, ac iddynt
 ommedd rhoddi iddo fwyd a roddes iddynt
 hwy ei gnawd a gwaed ei galon i'w porthi
 ac i dorri eu syched, iddynt hwy ommedd
 dillad i guddio ei noethni, ac etto au dillad-
 asai hwynt a gwisgoedd cyfiawnder, rhag bod
 eu heneidiau yn noethion, yn nydd ymweliad
 yr Arglwydd; Ac nid yw'r holl anghym-
 wynasau hyn ddim, ond bod dynion annu-
 wiol yn ddiymwared iw brodyr; Ni phorthent
 ei ddryglam newynog, ac ni roddent ddiod i'r sychedig,
 ac ni ddilladent y noeth, ac ni ddiwallent ei
 ffiaid ei brawd, na maddeu ei ffoledd, na chu-
 ddio ei gywilydd, na throi eu golygon rhag
 ymddigrifo yn ei ddryglam a'i aflwydd: Dy-
 chfyd am na'r peth a gymmer ein Harglwydd mor dy-
 odau tlodion, fod iw frodyr y bu fawr drostynt, y rhai
 a gwneud sugnasant fronau ei fam ef, ac a ymborthent
 ob dyn ar ei gorph, ac a faethid wrth yfeid ei waed,
 rhydded rhai a llesuodd ef yn ei galon ai fynwes,

ac oeddynt gyfrannogion o'r yspryd, a chyda
etifeddion ei deyrnas, fod ir rhain gael eu
gommedd o ymwared, gan adael iddynt fyned
ymaith yn waglaw; hyn a gymmer ein
Harglwydd bendigedig mor ddrwg, mal nas
dichon y cwbl oll sy'n euog o'r anghym-
mwynas yma, fod ganddynt reſwm i ddiſgwil
ſiaſe yn y farn.

4. Os chwanegwn at hyn Holl-alluogrwydd
y Barnwr, ei ddoethineb anfeidrol ai wybo-
daeth o bob achos, ac o bob dyn ac o bob
amgylchedd, ei fod ef yn gyfiawn anfeidrol,
yn ddigllon heb allfel ei gymmodi, ac yn ddi-
duedd yn ei farn; nis gellir chwanegu dim
nac at fawredd nac at berthynasau Barnwr holl-
alluog ofnadwy. Oblegid pay a all ſefyll yn
erbyn yr hwn fydd Holl-alluog? pay a all ddi-
ange rhag dyfal ymchwiliad yr hwn a wyr
bob peth? pay a all obeithio am doſturi a
law yr hwn nis gellir ei lareiddio? pay a
ddichon dybied y didolir ef, pan fo'r Barnwr yn
graff, yn gyfiawn ac yn ddi-duedd? Eithr yn
y gogylcheddau hyn eiddo'r barnwr mawr, y
peth y daliaſ ſulw arno yn awr, yw'n wir
ddiau yr hyn y mae dychryn ynddo, a hynny
yw toſtrwydd ein Harglwydd. Oblegid y
pryd hynny yw dydd y dial ar gwobr, ac ni
ddangosir trugaredd i neb, ond ir rhai ydynt
blant trugaredd.

1. Os meddyliwn am siamplau o dostr-
 wydd Duw yn y fuchedd hon, yn nyddiau
 trugaredd ac edifeirwch y pryd y disgwyl barn
 ar drugaredd, pan ddyfrheir ein meusydd a
 gwlybaniaeth ffrwythlonach na dyfroedd yr
 afon *Nilus*; y mae beunydd ynghymmysg ym-
 bell ystorm a rhuthr, ymbell siampl ofnad-
 wy o gyfiawnder Duw, ni allwn ddisgwyl yn
 laws, y bydd hi lawer yn waeth, yn anfeid-
 rol yn waeth yn y dydd hwnnw, pan fer-
 chyg barn mewn gorfoledd, a phan gyhudda
 trugaredd yr annuwiol ar pechadur: Ond fe-
 lly y darlennwn, ac fe orchymynnir i ni go-
 fio, o ran y maent yn scrifennedig er siampl
 i ni, i Dduw ddinistrio ar unwaith bump di-
 nas y gwaftadedd, ar holl wlad, a *Sodoma* ar
 dinafoedd oi hamgylch a osodir i lawr yn sia-
 mpl i ni, gan ddioddef dialedd tân tragwy-
 ddol. Ofnadwy ydoedd, pan ddistrywiodd
 Duw ar unwaith dair mil ar hugain am but-
 teindra, ac i angel dinystriol mewn un nosw-
 aith ladd or *Assyriaid*, gan mil a phump a
 phedwar-ugain mil, a chyntafanedig holl deu-
 luoedd yr *Aipht*, ac am bechod *Dafydd* yn
 rhifo'r bobl, bu feirw deng-mil a thrugain o
 honynt, ac fe ddanfonodd Duw ddeg-llwyth i
 gaethiwed a thragwyddol anghoffadwriaeth
 am eu heulyn-addoliaeth. Oni tharawodd
 Duw *Corah* ai gymmanfa â than or Nef? ac

oni agorodd y ddaiar tan lyngcu i fynu gyn-
 nulleidfa *Abiram*? Oni thorrodd Duw yn
 gandryll genedl yr jddewon â barnedigaethau
 mor fowrion, nas dioddefodd un genedl eri-
 oed y cyffelib, o ran ni phechodd neb erioed
 y cytryw fodd: Ac ar unwaith y bu i Dduw
 yn ei ddigllonedd ddistrywio'r holl tyd. on-
 id wyth nŷn a ddiangodd rhag bedydd dig-
 llon y dyfroedd; Ac etto y byd ynŷa yw am-
 ser trugaredd; yma yr ymhyfryda ef mewn
 trugaredd, ac mewn barn fe gâr ei gofio, ac
 mae'n gortoleddu ar ei holl weithredoedd:
 Gan hynny os gwŷa digofaint Duw gytryw
 rwygiad dychrynedig ar ddynion annuwiol a
 ymddigrifant mewn pechod yn y byd yma,
 pa mor fawr dybygwn ni, a fydd y digllonedd
 hwnnw, pa mor dōst y farnedigaeth hon-
 no, pa mor ofnadwy y dialedd hwnnw, pa
 mor annioddefadwy y gofidiau rheini y mae
 Duw yn eu cadw iw gyflawn ddirfawr ddig-
 llonedd ar ddydd mawr yr ymddial? Y ma-
 ent yn fwy yn ddiammeu nag y gall un
 pen eu hamgyffred, nag un tafod eu datgan
 2. Ni allwn hefyd dybied wrth hyn, Os
 bydd i Dduw ar bob siampl neillduol, ac yng-
 hanol ein pechodau, cyn iddynt ddyfod iw
 heithaf, ac weithiau yn nechreu ymarfer ddry-
 gionus, fod mor greulon yn eu ddigofaint,
 pa fodd y dychymmygwn y bydd yn y dydd
 bwnnw

hwnnw
 gwach
 fo d
 ddig
 cudd
 awn
 ddōf,
 ymbo
 nion,
 wyllti
 ant y
 'n crw
 ant ac
 ynt. a
 bydd
 y cwbl
 led yn
 fod yn
 tan ad
 rol dd
 iau, g
 ai gym
 redoed
 bwyll,
 ryll, ac
 eraill,
 ion a
 llew yn
 mynydd

hwnnw, pan fydd rhaid i'r annuwolion yfeid
 gwaelodion y cwppan erchyll hwnnw, a rhi-
 fo drosodd yn neillduol eu holl dryflor o
 ddigter? Dyma ddydd digofaint, ac fe ddat-
 cuddia Duw, ac fe ddwg ger bron ei gyfi-
 awn farnedigachau: Y llew a ddysgwyd yn
 ddôf, ac a ddiodeffai ei guro, a fwydai yr
 ymborth a roddid iddo, ac a ddoi i fysg dy-
 nion, ond fe dorgodd allan unwaith iw hên
 wylltineb naturiol, ac a laddodd ddau o bl-
 ant y *Rhusciniad*; Eithr y llewod rheini sy
 'n crwydro hyd tynyddoedd *Lybia*, a fathr-
 ant ac a-ddifaant bob peth a gyferfydd a hw-
 ynt. a phan fônt heb fwytta tros ddeuddydd
 bydd creulon eu haingc au rhaib a lladdant
 y cwbl oll a orchfygant: Y mae Duw yn gwe-
 led yn dda ei gyfflybu ei hun i lew, ac er ei
 fod yn y fuchedd hon yn ei rwymo ei hun
 tan addewidion a chyffurau grasus o anteid-
 gol ddaioni, gan adael ei orchfygu a gwedd-
 iau, gan ddyteisio moddion iw ddihuddo
 ai gymmodi, etto pan ddigir ef trwy weith-
 redoedd anheilwng, y mae'n rhwygo yn fyr-
 bwyll, ac yn torri rhai o honom yn gand-
 ryll, ac yn dychrynu ac yn torri eisgyrn rhai
 craill, gan lenwi eu tai â galar ac ochneid-
 ion a marwolaeth. Ond pan ymddengys y
 llew yma o lwyth *Juda* ar ei tynydd ei hun
 mynydd yr Arglwydd yn ei wisgoedd mawr-

hydi, ac i gyfiownder gael eu chadwynau ai
 llyffetheiriau wedi eu tynnu ymaith, yna y
 tery cyfiownder, ac ni ddeil trugaredd ei law,
 fe dery ddvynodiau trymmion, a thosturi
 ni rwystra iddo daro, ac fe gystrifa Duw a
 ni, am ein meddyliau, ein geiriau a'n gwei
 thredoedd, ac yna y bydd efe fanwl i cdrych
 beth sy ar fai, ac er mwyn cael o gyfiown
 der lywodraethu yn hollol, fe egyr Duw dry
 ffior yr annuwiol, ac efe a bwysa y gronyn
 nau lleiaf or eiddynt; Ac megis y mae yno
 dryffiorau o bethau daionus, ac y mae gan
 Dduw goronau a theyrnwielyn ynghadw i
 faint ai weision, a chorom blethau llyffieuog
 i ferthÿron a rhoi swyni i wyrwton, a phie
 lau llawn o weddiau, a chostrelau llawn o
 ddagrau, a choflyfrau ochneidion a gryddfan
 nau edifeiriol, felly hysyd y mae gan Duw
 dryffior cynddaredd a digofaint a ffangellau
 ac yscorpionau, ac yno yr amlygir cywilydd
 trachwant, a malais cenfigen, ac ochneidion
 y gorthrymmedig, ac erlidiau y Sainc, a go
 falon cybydd-dod, a thrwblaethau swydd
 ymgais, a chyrchfaau bradychwyr, a rhuth
 rau gwrthryfelwyr, a chynddaredd digofaint
 ac anesmwythdra annoiddefgarwch, ac af
 onyddwch chwantau niweidiol, Ar pryd yma
 y bydd yr anghenfilod ar doluriau yn anci
 rif ac yn annioddefaddwy, pan wasgo llaw
 drom

drom
 symm
 gofid,
 ein ho
 pan, a
 teidrol
 ddialec
 fau an
 yspryd

3. M
 wr trw
 honno
 chadur
 pocnau
 wl yr
 dod a
 dynion
 nunt d
 ed, pa
 ddrygi
 rod di
 eu lliw
 wedyc
 log, h
 i mew
 swm y
 allan d
 yn me
 gan d

drom Duw annioddetwch gŵyrni ac anthesym-molder, syndod ac anrhefn, poendod a gofid, euogrwydd a cholpedigaeth oddiwrth ein holl bechodau, gan eu tywallt i'r un cwp-pan, a chan eu cymmysgu a digllonedd an- teidrol, gan wneud i'r annuwiol yfeid yr holl ddialedd, gan ei gymmell i lawr hyd eu gydd- fau anewyllysgar trwy ruthr cythreuliaid ac ysprydion melltigedig.

3. Ni allwn ymgais a thostwrwydd y barn- wr trwy ddynodiau bychain y farnedigaeith honno, a wêl Duw yn dda ei danfon ar be- chaduriaid yn y byd yma, i'w dychrynu rhag poenau chwerwon erchyll dydd farn, medd- wl yr wyf arteithiau cydwybod aflonydd, syn- dod a brawdigaethau rhai pechodau a rhai dynion, Gan mi glywais gan rai welod o ho- nynt ddynion weithiau wedi synnu cymmell- ed, pan eu goddiwefswyd mewn gweithred ddrygionus, lladrad neu'r cyffelib, ni fedrent roddi eîgus yn ebrwydd, a newid o honynt eu lliw, a cholli eu lleferydd, gan attal dy- wedyd, au llygaid yn gwibio ac yn ansefyd- log, hyd oni wnaeth cywilydd iddynt suddo i mewn; roedd eu synwyr yngholl, au rhe- swm yn anfuddiol, a holl drefn eu henaid allan o reol, ac nid oeddynt yn teimlo nac yn meddwl, fel y byddent atfer o wneuthur, gan dorri allan i annhrefn trwy ddynod

damnedigaeth a ffonnod uffern. Ond etto
 os deuwch i graffu ar labuddiwr gwaedlyd
 euogddrwg, neu ddyn am deyrnfrâd wedi ei
 fwrw, ai weld ef yn gyntaf wedi ei fradychu
 gan gydwybod ddrwg, a chael ei lusgo gan
 fach y dihenyddwr, ni allwn y pryd hynny
 ymgeisio (yn gystal ac y gallom yn y fuch-
 edd hon) pa fath fydd poenedigaethau'r dydd
 hwnnw i'r encidiau melltigedig; Ond y rhe-
 ini ni a'u hystyriwn yn ôl hyn yn eu lleoedd
 priawd. Yr awron bwriwn dostrwydd ein
 barnwr trwy annioddefgarwch cydwybod
 ddrwg; os gyrr euogrwydd ddyn yn anobei-
 zhiol, a gyrru o anobaith ef allan oi gof, yn
 sŷnn ac yngholl oi holl synhwyrâu a nerth-
 oedd ei enaid, fel na cheiff na theimlo na
 chlywed na gweled dim yn y byd onid dry-
 chiolaethau a hudoliaethau a chythreuliaid
 a breuddwydion dychrynlyd, gan glywed
 trŵst a nâd ofnadwy, yna mae'n rhaid i'r
 annuwïol yn nydd farn ddisgwil am bethau
 rhyfeddol a gerwin, cyfryw nas gall iaith yn
 y byd yr awron eu hadrodd, ar pryd hyn-
 ny nis gall ammynedd yn y byd eu diodd-
 ei; Y pryd hynny yn unig y gellir dywe-
 dyd yn wir ei fod ef heb allel eirioli arno,
 ac yn annuhuddol, yr amser hwnnw nis gall
 na gruddfanau na gweddïau yn y byd dynnu
 addiwrtho dostru, Wrth hynny tosturia
 wrthyt

wrthyt d
 fod yn u
 r rhai y
 ifeddiae
 ur a gona
 hymmo

4. Fel
 berthyna
 y bydd
 niweittia
 rwydd h
 meddent
 farn, y
 fant ar
 bod hyn
 i ddwyn
 wr yn y
 ŷn unig
 diniweitt
 fydd ide
 yw yn r
 mae'n r
 mae'n e
 reddau
 y farn f
 gaethau
 fediad C
 yw hyn
 ple'r ym

etto perthyt dy hun mewn amser, fel y gellych
fod yn un o feibion trugaredd dragwyddol,
i rhai y perthyn tosturi megis cyfran ei he-
sifeddiaeth, o ran y rhain i gyd yn ddiost-
ur a gondemnir gan y Barnwr digllonus ang-
hymmodol.

4. Fel y gallo pawb dybieid fod iddynt
berthynas yn yr ystyriaeth hon, meddyliwn
y bydd cyfrif tōst ar y cyfiawn ar rhai di-
niweittiaf. fe eglurodd llawer or tadau y tost-
rwydd hwn ttwy dân pur-boeth; Yr hwn,
meddent a lanhae'r eneidiau rheini yn nydd
farn, y rhai yn y bywyd hwn, a adeilada-
fant ar sylfaen ũs o wagedd ac oferedd, er
bod hyn yn ansicr, etto y mae'n gymmwys
i ddwyn ger bron ddirfawr dostrwydd y barn-
wr yn y dydd hwnnw; a hyn o wirionedd
sy'n unig ynddo; y bydd hyd yn oed i'r dyn
diniweittiaf eisiau mawr drugaredd; ar hwn
sydd iddo yr achos mwyaf o hyder, er nad
yw yn rhedeg at greigiau iw guddio, etto y
mae'n rhedeg at amddiffyn y groes, ac y
mae'n ei lochesu ei hun dan gysgod truga-
reddau Duw, ar hwn a dderbyn ollyngdod
y farn fendigedig; a ddioddef ddychrynedi-
gaethau'r diwrnod ac amgylchion ofnadwy dy-
fodiad Christ; Crynodeb yr ystyriaeth hon
yw hyn; *os braidd y bydd cadwedig y cyfiawn,*
ple'r ymddengys yr annuwiol ar pechadur? pa
berh

beth a wna brigin yr anialwch, pan yfeydwir
cederwvdd Paradwys? Pa beth a wna'r oen,
pan grŷn yr hŵrod? Os diange ymaich y
Nefoedd, ple'r crys y ddaiar, ebŷr *St Grigor*
Acer na teiddiau *St Paul*, yr hwn ni chy-
huddid gan ei gydwybod, fod yn rhy hyde-
rus, o ran ni chyfiawnheid mono trwy hyn-
ny, oblegid y caid e'n feius gan farn fanyl-
ach ei Arglwydd, pa fodd yr ymddangoiwn
ni an holl bechodau an holl arferion drygi-
onus on hamgylch? Os bvdd rhaid wrth la-
wer o drugaredd i weision a chyfeillion y
barnwr, yna nis gall ei clynion setyll yn hy-
fion yn y farn.

5. Ond y mae y matter etto o bwys mwy.
Y Phrasfaid a goelient eu bod yn ddiniw-
eid, os ymogelent rhag gweithredoedd maw-
ion a gofpid gan y swyddog; ac y mae llaw-
er o Gristnogion yn tybeid fod pob peth yn
dda, os cadwnt eu hunain rhag cyfryw be-
chodau ac fydd yn nhablenneu eu cyfreith-
iau; Ond o herwydd bod rhai pechodau dir-
gel heb eu gweled gan ddyn, ac eraill cy-
hoedd heb eu cospi, o ran eu bod yn aml ac
yn Beunyddiol, ac yn annigaethau yn unig
yn erbyn Duw; y cyfryw yw, Cellwair, a
thrythyllwch, ac ymloddest, amharch cyfr-
wysgall a surder, Celwydd a balchder, ac
heblaw hyn, rhai sy'n debig ddigon i rinwedd

megi

megis
wrth ly
pechad
wyr, a
a gym
ac fe g
megis
bod y
dwyll
gyd y
pan d
tôst, c
peth,
nabyd
yn no
St. P
o ran
ôl ba
cyhoc
a swy
nad
da yn
ur dry
addol
ei ha
rus, a
gwan
bod y
neb y

cydwir
 r oen,
 aich y
 Grigor
 ni chy
 y hyde
 y hyn
 fanyl
 gotwn
 drygi
 rth la
 lion y
 yn hy
 smwy
 diniw
 maw
 e llaw
 eth yn
 yw be
 freith
 u dir
 ill cy
 aml ac
 a unig
 air, a
 a cyfr
 er, ac
 nwedd
 megis

megis rhy-ormod o feddalwch, a llyfrdra
 wrth lywodraethu chwerwder wrth argyodd
 pechaduriaid, annoeth-farnu drwg weithred-
 wyr, a Zêl. Na y mae rhai pethau ffaidd
 a gymmerir yn ganmoladwy gan ddynion,
 ac fe gyfrifir dynion yn ddoethion am siarad
 megis di-dduwiaid, ac eraill yn wrol am eu
 bod yn llabuddwyr, ac eraill yn ddoeth am
 dwyllo a siommi eu brodyr; Am y rhain i
 gyd yr ym ni yn ddiogel ddigon yma, Ond
 pan ddêl dydd farn, fe elwir y rhain i gyfrif
 tôst, o ran y mae'r barnwr yn gwybod pob
 peth, ac y mae ei orsedd yn cymmeryd cyd-
 nabyddiaeth o bob achos, Y mae pob peth
 yn noeth ac yn amlwg iw lygaid ef (medd
St. Paul) o herwydd hynny ni ddiange dim
 o ran ei ddirgeled, ond fe wneir pob peth yn
 ôl barn a chyfiowader; Y pryd hynny y
 cyhoeddir nad ydoedd cyfoeth ond aflwydd
 a swydd-ymgais onid drwg-gynghorwr, ac
 nad ydoedd dywedyd celwydd ar achosion
 da yn dduwioldeb; ac nad ydoedd gwneuth
 ur drygioni er gogoniant i Dduw onid drwg
 addoliad; ac nad ydoedd natur hynaws wed
 ei harfer yn dda mewn cwmpeini pechadu
 rus, ac nid duwioldeb ydoedd meddalwch a
 gwan-galon, ac nas dylid dirmygu tlodi; a
 bod yr hyn sy'n ffolineb yma yn ddoethi
 neb yno. Y pryd hynny y melledithia dynion

eu cyfarwyddwyr drwg pan fo distawrwydd yn ddiniweidrwydd, a ffraethder yn galedig, pan deyrnasa y tlodion, a phan fo captein-iaid a gorthrymwr yn gorwedd yn isel mewn manau o'nadwy: pan to ir hwn a gollodd, gael nyffor, ar hwn a yspeilodd gael ei anrheithio gan y dinistrudd: Y pryd hynny y cawn wybod, mai gwir yw, y dylem yma wneuthur yr hyn a wna ein barnwr an Hiachawdr bendigedig yno, sef, cymeryd melurau drwg a da, oddiwrth reolau côst gair Duw, a chyfreithiau tywysogion doethion a phregethau *Christ* ar pedair cŷngil, ac oddiwrth lythyrau *St Paul*, trwy gyfiawnder a chariad, trwy gyfreithiau Duw, a brenhinoedd doethion, trwy reolau natur a rheswm, oddiwrth siamplau gwyr da a di-arhebbion rhai doethion; Yr amser hynny y merchyg gwiri medd mewn gorfoledd, ac y bydd sancteiddrwydd pregethau *Christ* yn weddig ir holl fyd, ac y cymmerir gair Duw o flaen ymadroddion dynion, ac y cyfiawnheir doethineb gan ei holl blant ei hun: Yno y ceir gweled gwobr ffolineb ac y cyfiawnheir y duwiol ger bron gorseddfainge Duw, ac y bydd pechaduriaid tros byth yn druenus: Yma y mae dynion yn ei thybied yn rhyfedd, os ni redwn ir un rhyfedd, gormodedd ac afreolaeth ac craill; eithr yno, y rhy

rhyfedd
mor y
hyn, fo
a doeth
a gwy
gan fa
rheol D
dyn.

6. C
di ei w
nessaf
ai farn
dynion
wyr. 1.
2. eu c
ferasam
laeth a
gelyn,

1. C
iddynt
chesh,
mig, an
Ac ni b
adrodd
thwyau
ini a a
ynt, iw
ynt on

rhyseddant, pa fodd yr oeddynt eu hunain
mor yntyd ac mor anniogel: Y Swm yw
hyn, fe ymddengys y barnwr wedi ei wisgo
a doethineb ac a phower, a chyfiownder ac
a gwybodaeth ac a yspryd di-duedd; nid
gan farnu yn ôl meddwl y byd, eithr yn ôl
rheol Duw, o ran ni farn Duw fel ac y gwna
dyn.

6. Gan fod yn awr y Barnwr yn dyfod we-
di ei wisgo ai dda-par tel hwn; Ystyriwn yn
nessaf amgylcheddau ein hymddangosiad ni
ai farn ynteu, Ac yn gyntaf ystyriwn v caiff
dynion yn nydd iarn dri mât o gyhudd-
wyr. 1. *Christ ei hun, yr hwn yw ei barnwr.*
2. *eu cydmybodau eu hunain, y rhai a gam ar-*
ferasant, gan eu dileu a llythrennau marwo-
laeth ac ammach ffaidd. 3. *Y Cythraul eu*
gelyn, Yr hwn a masanaethasant.

1. *Christ a fydd eu cyhuddwr* nid am-
iddynt groeshoelio Arglwydd y bywyd dra-
chenn, ond o herwydd annheilyngdod a dir-
mig, anghymwynasfuch ac anniolchgarwch.
Ac ni bydd y cyhuddiad ddim amgenach nag
adroddiad eglur or celfyddydau ar cynnor-
thwyau, y rhwymau ar gwahoddiadau rhe-
ini a arferai ein Harglwydd anwyl tuag att-
ynt, iw gwneud braidd yn amhosibl idd-
ynt orwedd mewn pechod; oblegid mae'n
rhaid

rhaid iddo fod yn edliwiant blaenadwy o'n
 annheilyngdod, pan ddwg y barnwr eu hun
 dystiolaeth in herbyn, i ddoethineb Duw gei-
 fio'n rhyfeddol ein dwyn i ddedwyddwch.
 Mi a roddaf i lawr rês ferr, er ei bod yn
 fyrr anfeidrol or peth a wnaeth Duw erdd-
 om, erio y mae'n ddigon er ein cywily-
 ddio: Ni ddanfônodd Duw yn unig ei fab i
 fod yn siampl i ni, ar mab ei roddi ei hun
 yn bris drosom, eithr fe roddodd y ddau yr
 yspryd glân in cynorthwyo ni mewn grafa-
 mawrion; er gwirhau ffydd, a derbyn gob-
 aith, a chynnyddu a dyfal barhau o gariad,
 fe roddodd Duw i ni hefyd natur newydd;
 ac a roes yr yspryd glân ynom i fod yn
 rhan o honom, efc a ddyrchafodd natur ddy-
 nol, ac ai rhoddodd ymherson *Jesu Grist* i
 eistedd oddiar eistedd-leocdd uchaf yr Ang-
 elion, ar Angelion wedi eu gwneud yn ysp-
 rydion gwafanathgar, byth wedi in Har-
 glwydd fod yn frawd i ni, fe roddodd *Christ*
 i ni i drwy sacrafen rhyfeddol ei gorph i'w
 fwytta ai waed iw yfeid, ac fe wnaeth ffyrdd
 i ni i fod yn un ag ef, ac fe drefnodd bob peth
 yn y cyfryw fodd, ac y bydd rhaid i ddyn
 gymmeryd mwy o boen i fyned i ddistryw
 nag i fod yn ddedwyddol, fe ddaeth Duw o
 hyd i foddion daionus i wneuthur ein gwe-
 ddiau yn gymmeradwy, a'n herfynnion i
 gael

gael eu
 a bob
 uno tuag
 o ran ef
 gweddia
 drosom
 zhur ein
 rhadwy:
 tyrru ar
 oedd ar
 ete a'n
 roddi m
 ofyn o
 ein gwe
 fudd-do
 theyrna
 sylf, a
 groesaw
 flon, ef
 y mae
 ym, ac
 ac y ma
 araf ber
 heb eu
 tynnu e
 erio yn
 dyfod y
 oni byc
 dda gar

gael eu gwranddo gan Dduw; fe wnaeth Duw
 i bob peth rhyfeddol yn y Nef ar ddaiar,
 uno tuagat ddibennion sanctaidd dedwyddol;
 o ran efe a ordenniodd i Angylion gynnyrcholi
 gweddiau'r sainct, ac y mae *Christ* yn dadleu
 drossom, ac y mae'r yspryd glân yn gwneud
 rhur eiriolled drossom, ag ochneidiau anrhae-
 rhadwy: Chwanegwch at hyn, i Dduw ben-
 tyrru arnom fendithion diersfyn aneirif, pan
 oedd arnom eu heisiu, a phan nad oedd;
 ete a'n gwrandawodd pan weddiafom, gan
 toddi mwy nag a ofynnafom, efe a ddymunai
 ofyn o honon, ac etto ete a achubodd flaen
 ein gweddiau; efe a addawodd y Nef i'n hu-
 fudd-dod a thalaitn am phioleidd o ddwfr, a
 theyrnas am weddi, a bodlondeb am ei ddei-
 syf, a grâs am dderbyn, a mwy o iâs am ei
 groesawu: efe a'n gwahoddodd a geiriau gra-
 fllon, efe a fygythiodd bethau ofnadwy i ni;
 y mae ef yn cymmeryd pob eigus oddiwrth-
 ym, ac yn ein hachub rhag profedigacthau,
 ac y mae ymlaen-llaw a ni bob amser, ac yn
 araf beunydd wrth daro, ac y mae eu faethau
 heb eu blaen-llymmu: ac y mae ef yn hir yn
 tynnu ei gleddyf, ac yn hir yn ei finio, ac
 etto yn hwy yn codi ei law i fynu, mal cyn
 dyfod y dyrnod, y mae'r dyn wedi édifarhau
 oni bydd ynfyd a digwilydd: Ac y mae mor
 dda gan Dduw gael eigus i fwrw ymaith ei
 ddi

ddigofaint, a diammeu os gwrthodwn fy
wyd a gogoniant wedi hyn oll, nid oes rwyddamne
medi yn y byd i ni; Ac fel y dwyn, ein cyddl o ano
wybod ein holl bechodau ger bron, felly cedig,
dwyn y barnwr ger bron holl gymmwynafau ynt hol
dâd; fel ac y gwnaeth *Nathan* a *Dafydd*, pan ymddan
oedd i wneud i gyfiawnder barn Duw ymddarnwr
angos iw erbyn: Y pryd hynny y cofir i ni 2. Ei
y buasai llawenydd pob dydd duwioldeb yrwydd
fwy o bleffer bob nos i ni, nag a allasai coff. y de
adwriaeth pob noswaeth pechod, fod i ni ac ni go
boreuau; Ac y byddai pleserau siccr, a hyde power y
a sanctaidd obaith clas-wely yn ddedwydd lablenn
wch rhyfeddol i ddyn, pan gosio iddo edder hwn
farhau, pe cyffelybid nhw a disgwiliad ofn; y c
adwy pechadur wrth farw, yr hwn a deiml rowfion
drwy goffadwriaeth dychrynedig, mal oi hol goleu:
bechodau, nad crys dim gydag ef, onid yn ddio
nill tragwyddoldeb truenus: Ein offrymmu ei coppyn
hunain i Dduw bob borau, a'n diolchgarwys sbren t
i Dduw bob nôs, gobaith ac ofn, cywilydd ymaith
deisyf, yr anrhydedd o adael enw mawr a of ni by
ein hôl, ar cywilydd o farw fel dyn ynfyd ach o'n
pob peth yn wir yn y byd a wneir yn ddad Ac yn 2
in gwahadd ni i ddyfod at Duw i gael ein ha ni chyfa
chub: O herwydd y trugareddau hyn igid in gwar
y bydd *Christ* yn gyhuddwr i ni, - am na wnac yniwn
thon gymmaint cyfrif o honynt ac a ddylasem myscar
heblaw rhesymmolder y farn a siccrwydd y dryll od
dam n marv

wn fyddamnedigaeth, nis gall fod na bo yn dda-
 es rwyddl o anobaith annioddefadwy i eneidiau trang-
 in cydfelly cedig, pan fo'r hwn oedd ddadleuwr idd-
 ynafau ynt holl ddyddiau eu heinioes, yn nydd yr
 dd, pa ymddangosiad hwnnw, yn gyhuddwr ac yn
 ymddarnwr ac yn blaid yn eu herbyn.

2. *Ein cydwybod fydd ein cyhudwr.* Nĩ
 arwyddocâ hyn ond y ddau beth yma;
 . y demnir ni am y drygau a wnaethom,
 ac ni gofiwn y pryd hynny i Dduw trwy ei
 power yn golchi ymaith y llwch oddiwrth
 lablennau ein coffadwriaeth; O ran yr am-
 er hwnnw y gwelwn bethau mal ac y ma-
 nr; y cylcheddau drygionus, yr amcanion
 rowfion, yr anweddeidd-dra ar camweddau
 goleu: Oblegid fe osodir pob peth i synu
 yn ddiogel, ac er i ni danu llen o wef pryf-
 toppyn drostynt, ac ychydig o ddail y ffig-
 sbren tros ein cywilydd, etto fe dynn Duw
 ymaith y llen-gûdd y pryd hynny, ac ang-
 of ni bydd mwy, eithr fe amlygir pob cil-
 ach o'n budreddi gan Dduw'r disgleirdeb.
 Ac yn 2. y mac'n arwyddocau hyn hefyd,
 ni chyfaddefir yn unig gyfiownder Duw yn
 ein gwarth a'n damnedigaeth, eithr ni dder-
 byniwn echryfionder y farn i doddi ein hy-
 myscarroedd, ac i dorri ein calonau yn gan-
 dryll oddimewn; oblegid Awduriaid ydym
 n marwolaeth ein hunain, a'n dwylo creu-
 lon

Ion a dorrodd yn gandryll ein heneidiau;
 hyd yma y mac'r dychrynedigaethau yn
 fowrion, a phan ystyrio dynion drygionus
 hynny, y mac'n siccr y bydd arnynt arf-
 wyd marwolaeth. Y mac hŷd yn oed gan y
 rhai a fu byw yn dduwiol, rai ystyriaethau
 crymmion a chrynsaau isel-fryd a drwg dyb o
 honynt eu hunain. Rwy'n cofio fod *St Cyprian*
 yn dargan am wr da, yr hwn dan waigfa
 marwolaeth, a welodd weledigaeth angys-
 laidd, yr hwn yn fŷr ac yn ddigllon a ddy-
 wedodd wrtho yn y modd yma; Nis gell-
 wch ddioddef dolur, se ach trwblir o her-
 wydd drygan'r byd; ac etto y mac'n ddrwg
 gennych farw ac ymadael a hwynt, pa beth
 a wna i chiw? Er y dichon hyn yn gym-
 mwys ddodi ger bron gyflwr pob dyn, et-
 to ynghylch dynion o fucheddau drygionus
 y mac ynddo ormod o raddau o wirionedd
 y maent hwy yn annioddefgar mewn gofid
 ac yn gyfiawn yn ofni marwolaeth; oblegid
 nis gwyddant pa fodd iw cyfluro eu hunain
 yn namweiniau drygionus eu buchedd, ac
 mac eu cydwybodau yn rhŷ halogedig i gym-
 meryd marwolaeth yn noddfa trwm a thri-
 yw cyflwr y rheini nas gallant fod yn fod-
 longar yma, nac yn wyfydedig yn ôl hyn
 bywyd pa rai vw eu trueni au cydwybodau
 yn clynon iddynt, y rhai fydd au bedd y

garchar
 batnedig
 yflwr a
 3. Y
 eulaid,
 ac mew
 ywylog
 dyr, obl
 wrth hyn
 da gael
 orchfygu
 wydd y
 gwrthwy
 rhai a
 w'r ysp
 uddwr
 dd hor
 neu a e
 r cythra
 ion Duw
 gwendid
 did eu m
 a rhês h
 hangthe
 wilydd
 drygionu
 hymddi
 bethau'r
 fol, au
 ga

garchar, au marwolaeth yn anobaeth, a
 eiddiau; barnedigach dydd y farn yn ddechreuad
 au yn yflwr annioddef.

3. Y trydydd math o gyhuddn yr yw'r cyth-
 reuliaid, ac nhw a gyhuddant yn faleifddrwg
 gan y c mewn bwriad drygionus; un o henwau
 aethau ywylog y cythreuliaid yw *Cyhuddn y bro-*
dyr, oblegid ei falais cyhoedd ai arfer; ac
 Cyprith hyrny ordeiniodd Duw un a ymhyfry-
 waigfa gael oi drugaredd orfoleddu ai ddaioni
 angysorchfygu holl falais dynion a chythreuliaid,
 a ddywydd yr hwn yw ceryddu'r cyhuddwr a
 lis gellgwyrthwynebu'r gelyn, ac a gymmer blaid
 o her y rhai a berthynant i Dduw. Amddiffynnydd
 ddrwg yw'r yspird glân, ar yspird drwg yw y cy-
 ba beth huddwr, ar rhai a berthynant yn y fuch-
 i gymedd hon ir naill neu'r llall, a gyhuddir
 yn, et neu a esgusodir yn nydd farn: fe gyhudda
 gionus r cythraul y brodyr, sef, y sâin a gwei-
 oneddion Duw, ac a edrydd am eu ffoledd au
 gofid gwendid, pechodau eu hievengtid a gwen-
 oblegid did eu mabred, am eu grasau amnherffaith,
 hunain rhês hir o esgeuluffon dylediwd, am eu
 , ac ymhangthediniaeth au gwan-galon eu holl gy-
 i gymwilydd a matter eu gofid, eu hamcanion
 a thrifdrygionus, au drwg-feddyliau bychain, eu
 yn fod hymddiried cnawdol, au gormod ferch i
 ol hyn bethau'r byd hwn, am eu llawenydd hur-
 ybodau ffol, au gloddest anifeiliaidd, am golled eu
 edd y ham
 ga

hamser au hanwadalwch, am eu drwg-na ganddy
 tur, au diotalwch mewn crefydd, a holl
 pechodau a gwendid eu bywyd a ddwg didychr
 ger bron, ynghyd au hanniolchgarwch, a dderbyn
 torr-addewidion; Eithr am y rhain fe a on Onis g
 deiniwyd Amddiffynnwr, yr yspryd glân wn wr
 sy'n gwneud ciriol droffom, a dery i mewn mode
 y pryd hynny, ac yn erbyn y rhain i gylligaeth
 a ddyry ddioddefaint *Christ* ein Harglwyd ain, ty
 bendigedig, a thros eu holl ddiffygion i arfu id
 dana wilg ei gyfiownder, ac ni orchfyg ni am
 pechodau ei hieuengŵid cymmaint ac edife drostyn
 rwch eu henaint, yno y daw gerbron m gorc
 gweddiau edifeiriol au dagrau, eu gwila ddewai
 wriaethau a phurdeb eu heneidiau, eu z noswe
 au cariad, ar cwbl trwy drugaredd Du yfrydw
 ar aberth a offrymmodd eu barnwr, ac r y gro
 wnaeth yr yspryd glân yn effeithiol trwy c ni o
 ei radau beunyddiol ai gynnorthwy; fe aid tai
 y rhain gan hynny yn ddiddadl i gyfran r eu ll
 llaw ddechreu, oblegid yr Arglwydd eu Du iddoti t
 a ettyb drostynat. Ond am yr annuwiol, nuan y
 felly v bydd iddynt hwy, oblegid er bo u hanic
 histori eglur eu bywyd yn ddamnediga eidiau
 dôst iddynt hwy, etto beth a attebir, p d'r rada
 ddywedir am danynt, iddynt hwy dd an rodd
 mygu trugareddau Duw, ac nad ofnasant hwy a d
 ddigllon farnedigaethau, nad oedd was yned tan
 ganddynt am ei air ef, ac nad oedd ddynt ir fr

trwy na ganddynt ei ardderchwowgrwydd ef, na an-
 a hollhogid monynt trwy ei addewidion, ac na
 ddwg eiddychrynid monynt trwy ei fygythion, na
 wch, ardderbynient nai lywodraeth nai fendith ef,
 fe a onis gall y cyhuddwr ddywedyd yn gyfi-
 rd glawn wrth y barnwr am gyfryw ddynion yn
 i mewn modd yma, Eiddoti oeddynt trwy grea-
 n i gyfogaeth, ond eiddo fi trwy eu dewis eu hu-
 rglwydmain, tydi au gwaredaist hwynt yn wir, ond
 yigion darfu iddynt hwy eu gwerthu eu hunain i
 orchfygi am goegbeth a gwagedd, buosti farw
 c edifeirostynr, ond darfu iddynt hwy ufuddhau
 bron am gorchmynnion i, ni roddais i ddim, ni
 gwilaiddewais i ddim iddynt, onid pleffer gwael
 eu z nosweithiau, neu lawenydd gwallgof, neu
 dd Dwyfrydwch dolur, ni bum i erioed ynghrôg
 r, ac r y groes dair o oriau hirion er eu mwyn,
 iol trwy c ni oddefais lasuriau buchedd dlawd yf-
 y; fe aid tair blynedd ar ddêg ar hugain duntu
 gyfranr eu llês au bûdd, pan oeddynt hwy yn
 eu Duiddoti trwy haeddedigaeth dy farwolaeth,
 iol, nuan y daethant yn eiddofi trwy haeddiant
 er bo u haniolchgarwch, a phan wisgaisti eu he-
 edigaeth eidiau ath wisg di, gan eu haddurno nhw
 bir, peth radau, diosgasant eu hunain yn neeth,
 vy ddan rodidi am danynt wisg y tywyllweh, ac
 nasant nhw a dybiasant eu hunain yn eddiogel, gan
 d waelned tan ddownsio iw beddau, megis medd-
 edd ddynt i'r trwydr neu bryf i'r ganwyl; ac wrth

hynny y rhai a gyfrannasant a ni yn ein
 beiau, mae'n rhaid iddynt gael yr un gy-
 fran ofnadwy o boendod. Dyma histori ath-
 rist, oblegid ei bod yn diweddu yn angen-
 fe berthyn i ni gan hynny ystyried mew-
 pryd, y cyhudda yr hwn fy'n ein temti-
 ni, ar peth y mae yn ei alw yn beraidd y
 awron, a fydd chwerw yn ôl hyn, ar hol-
 elw a wahadd yr awron encidiau cnawdo-
 a dynion gwaelion i wagedd, cawn wele-
 nad ydoedd ddim onid hâd ffolineb, ar cy-
 hauaf ydoedd poen a gofid a gwarth tragu-
 yddol: Ac felly cyhuddwn ein hunain mew-
 pryd yn y byd yma, fel y bo yn cwm-
 rhach in heneidiau yn nydd tarn, fel y g-
 llom lareiddio digllonedd Duw a gwra-
 wyddo malais y cythraul, gan wneud e-
 cydwybodau yn lân ac yn bŵr, a chael e-
 cymmedi an barnwr trwy edifeirwch a thr-
 edigaeth.

III Y mae'n ôl i ni ystyried etto y fa-
 ei hun mae'n rhaid i ni dderbyn yn ôl y
 hyn a wnaethom yn y corph, *pa un by-*
nag ai da ai drwg: felly y mae St. Fero-
 yn myfyrio ar ddychryn yr ystyriacth ho-
 a ruddfanna'r holl fyd, medd ef, pan dd-
 y barnwr i roddi ei farn, fe gura y na-
 llwch ei ystlys yn erbyn y llall, a thr-
 ddwyffronhau noethion y brenhinoedd gall

occa

occa
 ro gy
 ion n
 ddim
 nu'r l
 onid
 edion
 oedd
 weini
 ac yr
 nis ga
 tyn, A
 yr A
 synhv
 cymn
 ac fe
 arwy
 am fa
 ddatl
 yn gu
 a dd
 wna
 anciri
 On
 mawr
 holl f
 ymha
 y mae
 ei fra

occaf, chiwi gewch weled eu galonau yn cu-
 ro gyda chrynfaau rhyfeddol, ni thâl doeth-
 ion refymmeu *Aristotle* y filosofodhydd
 ddim, pan ddêl mab i forwyn dlawd i far-
 nu'r byd, ni thâl dyn ddraen y pryd hynny,
 onid cydwybod dduwiol. Ofer fydd hecc-
 edion a chyfrwyfder dynion annuwiol; Pan
 oedd y prophwyd *Joel*, yn darlunio dam-
 weiniau dychrynedig dydd farn yr Arglwydd,
 ac ymadroddion ofnadwy barawr digllon,
 nis gallai ei fynegi, heb fod yn afrugl fel plen-
 tyn, A. A. A'r diwrnod, o ran y mae dydd
 yr Arglwydd yn agos, nid yw ymadroedd
 synhwyrol ar y cyntaf; yr oedd ef wedi fynnu
 cymmhelled nas gwyddai beth yw ddweud,
 ac fe welodd yspryd Duw yn dda adael i'r
 arwydd honno fod megis gofid *Agamemnon*
 am farwolacth *Iphigenia*, nis gallai ddim ei
 ddatlunio, onid llen; mae'n rhaid iddo fod
 yn guddiedig; ar tafod afrugl, cyflawn o ofn
 a ddatgan yn oreu y dychryn hwnnw a
 wna i'r holl fyd grio a nadu, ac arwyddo
 ancirif ofid a fyndod.

Ond felly y mae, y mae dau ddydd
 mawr, ymha rai y perthyna tynghedfen yr
 holl fyd. Y fuchedd hon yw dydd dyn,
 ymha un y gwna dyn y peth a fynno, ac
 y mae Duw yn tewi; Y mae dyn yn lladd
 ei frawd, yn difrodi teyrnasoced, yn codi

byddinoedd, yn ymddigrifo mewn pechod, yn meddwi, yn putteinio, ac yn gwneuthur pob gweithred ffaidd nas dylid ei henwi, a thrwy hyn o amser y mae Duw yn ddistaw, oddicirhr ei fod ef yn gyhoedd, ac o leferydd uchel yn ei orchmynnion sanctaidd: Ond fe fydd ei ddydd yr Arglwydd hefyd, dydd yr Arglwydd a ddaw, ymha un y sieryd ef, ac nid ettyb neb, ete a sieryd mewn sain taranau a lleisiau ofnadwy, ac ni chaiff dyn mwy wneud y peth a fynno, eithr mae 'n rhaid iddo ddioddef y peth a haeddodd. Pan deyrnasodd *Zedekiah* yn *Jerusalem*, ac erlid o hono y prophwydi, gan ddistrywio elw crefydd, a rhoddi *Jeremia* yn y daiarddŷ, fe attaliodd Duw ei leferydd, ond fe ai rhybuddiodd ef yn unig oi bechod, ac a ddywedodd iddo am ei ddrygioni, hwn oedd dydd *Zedekiah*, ac fe gafodd ei bleffer ond pan arweiniwyd ef mewn cadwynau yn gaeth i *Babilon*, a phan dynnwyd ei lygaid ef a heyrn poethion, gan ei gamarfer yn greulon, y pryd hwnnw oedd dydd y goruchaf, ai leferydd ef ai torrodd yn gandryll: Ac felly y bydd i ninnau, oni wrandawn ar leferydd yr Arglwydd, ac oni weithiwn ei waith, gan dalu iddo barch ac ufudd-dod, gan wneuthur cyfiownder a gonestrwydd an brodyr. Eithr os gwnawn ni waith Duw yn ein

cin dy
anfeidr
ydyw
ofyn.

Pa b
ddiam
Y tyr
cyrn,
deintgr
yr Arc
nefol)
pa un
wedi e
ufudd
llwyd
aill nas
on by
erchŷll
dig hw
farn d
wnaeth
an help
i Dduw
yn lly
natur y
ferion
yn grif
ein Ha
gorthry

chod, ein dyddiau, ni a dderbyniwn drugaredd
 athur anfeidrol yn nydd yr Arglwydd, ond beth
 wi, a ydyw hynny mae'n rhaid i ni yr awron ym-
 istaw, ofyn.

Pa beth a wnaethom yn y corph. Ond yn
 ddiammeu dyma'r dychryn mwyaf or cwbl:
 Y tyrfa'u ar tân, y daiargrynfaau ar ud-
 cyn, disgleirdeb yr Angylion sanctaidd, a
 deintgryd yprydion meitigedig, lleferydd
 yr Arch-angel, (yr hwn yw tywylog y llu
 aefol) a mowredd y barnwr, yngwasanaeth
 pa un y mae'r holl lu hwnnw yn sefyll
 wedi eu hymwregysu a sancteiddrwydd ac
 ufuddod; Yr holl ogylcheddau y crybwy-
 llwyd am danynt or blaen, ar holl rai cr-
 aill nas gallwn eu deall, nid ynt ond arlwý-
 on býchain a chýsgodion yr amgýlchiad
 erchýll hwn. Y mae'r holl fowredd synne-
 dig hwn ar arlwýon ofnadwy, am rodidi y
 farn dragwýddol arnom, *yn ol yr hyn a*
wnaethom yn y corph. Och a gwae ni, a Duw
 an helpio, y mae holl heppil dyn yn elýn
 i Dduw, y mae'n felltigatedig eu natur, ac
 yn llygredig eu moesau; Y mae dýn trwy
 natur yn blentýn digofaint, a thrwy ei ar-
 ferion vn blentýn i'r cythraul; fe a'n gelwir
 yn gristnogion, ac yr ým yn dianrhýdeddu
 ein Harglwydd; brodýr ydým, ac yr ým yn
 gorthrýmmu ac yn lladd y naill y llall; Y
 mac'n

mae'n awr yn radd fawr o sancteiddrwydd, nad ym mor annuwiol ar gwaethaf o ddynion, ac yr ym yn byw yn y cŷfryw fodd, fel pe bwriadem i ni ein hunain ddamnedi-gaeth ysgafnach. Crynhô ynghyd o flaen dy lygaid dy holl weithredoedd, eluseni a gweddïau yw swm dy holl ddaioni, A wnaed dy weddïau mewn sancteiddrwydd ac ofn, mewn zêl ac awyddfryd? Oni wnaed nhw yn anewyllysgar, yn wan, yn llugoer. ac yn gymmysig a phechod yn rhan fwyaf dy fywyd? A weddiaisti a chyfryw ewyllys a llafur ac y pwrceffai sti dy ystâd; a fy dy eluseni yn amlach nath orthrymnderau, a fuant hwy yn ôl dy bower? Ond awn un radd ymhellach; pe sawl un o honom a gae ei elynion, neu a weddia ac a wna ddaionir rhai ai herlyd ac ai dirmyga, neu a orchfyga ddrwg a daioni, neu a drŷ ei wyned yn ôl ar yr hwn ai tery, yn hytrach na ymddial? neu a ddioddef ei anrheithio a yspeilio ei hun heb nac ymdrech nac edliw. Ac etto vn ol y gorchmynnion hyn y ber nir ni; Y mae'n bendigedig Jachawdr yn arodd ymadrodd caled, am bob gair segur a ofer a sieryd dynion y cânt roddi cyfrif ynydd farch; Ac ar yr ystyr yma y gall pob dyn dan grio a chrynu gyda Job ddywedyd, pa beth a wnaaf, pan ddêl yr Arglwydd

ir far
digeo
gand
lau,
nain.
fydd
cefn
dafo
rif,
caled
wyl
rhai
wyd
der a
rawi
nedig
enw
dedd
enw
ein h
yr y
oli?
id c
mion
I. O
Ni b
fyn
y by
am l

ir farn; Am bob gair segur, O Dduw ben-
digidig! pa beth a ddaw or rhai sy'n dda
ganddynt fiarad yn wastad, ddywedyd chwed-
lau, enllibio ac absennu, au canmol eu hu-
nain. goganu ac anghanmoli rhai eraill, pwy
sydd abl i sefyll i fynu, heb ymgrymmu'r
cefn dan feichlwyth annioddef pechodau ei
dafod? Os am bob gair segur y rhoddir cyf-
rif, pa beth a ddaw or cabledd ac or geiriau
caledion a ddyweddur yn erbyn Duw ai an-
wyl fab yn wastadol? Pa beth a ddaw or
rhai a ddianrhydeddant grefydd, ac a wrad-
wyddant ei gweinidogion? a lygrant gyfiown-
der ac a wýrdroant farn? a bregethant ath-
rawiaethau drygionus, ac a gyhoeddant far-
nedigaethau gŵýr-gcimion? a gymmerant
enw'r Arglwydd yn ofer, neu a ddianrhy-
deddant enw Duw trwy dyngu a rhegu, yn
enw sanctaidd hwnnw, y gobeithiwn y cawn
ein hachub drwyddo, yr hwn y syrthia ac
yr ymgrymma holl Angylion Duw iw add-
oli? Yn ddiammeu rhaid i ni dybieid (on-
id edifarhawn) toed barnedigaethau crym-
mion ofnadwy yn eu disgwil yn nydd y farn.
I. Ond i lareiddio peth ar dostrwydd y farn.
Ni bydd ein Harglwydd mor dôst ac y go-
fyn bethau amheffibl gennym; nis gall dyn yn
y byd gymmeryd gofal am bob munud; ac
am hynny ni rydd Duw mor farn am rannau

dis

distadl ein hamser, onid yn ôl wythnosau
 a blynyddocdd, yn ôl pethau o ddewis a
 phwyll, ac yn ol gorchmynnion cyffredinol
 gwiliadwriaeth a gofal, y bydd y farn hon.
 2. Barn y dydd hwnnw a roddir, nid yn
 ôl ffordd Angel, ond yn ôl mesurau dyn;
 fe bardynir ein ynfydrwydd cyntaf, ac ni bydd
 dim yn amhardynawl, onid dyfal-bara me-
 wn ffyrdd drygionus. 3. fe adroddir y farn
 olaf; nid yn ôl gofynnion dicithr rhyfeddol,
 ond yn ôl rheolau eglur cyfiownder, yn
 ôl y dêg gorchymmyn, yn ôl tybiau cyd-
 wybod, yn ôl rheolau eglur yr yscrythur,
 a rheolau meddwl goneft; ac felly ni welwn
 nas gallwn gael cam drwy'r farn hon; ni
 bydd yno nac anonestrwydd nac anghyfi-
 ownder nac esgeulustra nac anwybodaeth na
 thwyll na gweniaith: Ond etto'n 4. Y mac
 graddau ychwaneg o drugaredd; fe roir y
 farn honno arnom yn ol mesurau natur,
 ac yn ôl trugareddau cyfamod; fe a'n ber-
 nir megis Cristnogion yn hytrach na dynion,
 sef mal dynion y maddeuir llawer iddynt, y
 tosturir llawer drostynt, ac y ministrir idd-
 ynt gynnorthwyau lawer-

5. fe adroddir y farn gan un a fu farw
 unwaith drofflom. ac fy'n awr yn gweddio
 drofflom, ac fy'n wastadol yn eiriol drofflom,
 ac fe ai theer ar yr encidiau y mac yn eu

garu,
 lawer
 ystyr
 pa fâ
 hôl.

Pa
 adro
 ni; o
 ddaic
 dyn
 gwye
 bleffe
 ddyn
 gogo
 y ch
 ran y
 mal
 ofn
 dod,
 rhod
 holl
 weny
 mac
 chlav
 ac un
 ucha
 ac et
 rwy
 yn ll

hnoſſau
lewis a
fredinol
rn hon.
nid yn

u dyn;
ni bydd
ara me-
y farn
feddol,
ler, yn
au cyd-
rythur,
welwn
on; ni
nghyfi-
aeth na
Y mac
roir y
natur,
n ber-
lynion,
dynt; y
ir idd-

u farw
weddio
roſſom,
e yn eu

garu, ac yn jachawdwriaeth pa rai yr ym-
lawenycha yn ddirfawr. Ac yn awr ar yr
yſtyriaethau hyn ni allwn feiddio yſtyrieid
pa fâth fydd y farn nis gellir ei throï yn ei
hól.

Pa un bynnag ai da ai drwg Nis gallaf
adrodd maintioli y daioni a ddatcuddir i
ni; os daioni a fydd, fe fydd yn fwy na holl
ddaioni'r byd i gyd; ac fe fydd cyfran pob
dyn y pryd hynny, ymhob munyd oi dra-
gwŷeddoldeb bendigedig, ya fwy na holl
bleſſerau dynol ryw ynghyd. Nis gall neb
ddymuned am ddim mwy nag anfarwoldeb
gogoneddus, medd gwr dysgedig. At hyn
y chwanegaf yr yſtyriaeth hon, y bydd cyf-
ran y daionus yn nydd farn yn gymmaist,
mal yn ôl holl lafuriau y bywŷd hwn, ar
ofn gwaſtadol, a goſalon ein holl bererin-
dod, y mac yn eu gwobrwyd i gyd, ac yn
rhoddi ancirif yn fwy; nis gellir cyffelybu
holl boenau ac adfydau'r bywŷd hwn a lla-
wenydd y bendigedig; rhodd Duw yw, Y
mac uwchlaw ein gwaith a'n gwobr, ac uw-
chlaw'r addewid, ac uwchlaw ein meddyliau,
ac uwchlaw ein deall, ac uwchlaw'r nefoedd
uchaf, cyfrannogiad yw ar lawenydd Duw
ac etifeddiaeth y parnwr ei hun; Dydd gwob-
rwyedigaeth yw, fe a droir ein holl ofidiau
yn llawenydd, ein herlidiau i goron, y grâs

i orsedd, a thlodi i gyfoeth Duw; Colledion a dirmygedigaethau ac anghymmefurdra a marwolaeth a droir i deyrnwielyn a hymnau ac ymddigrifon ac haleluiahau; te droir pob Peth chwerw yn felus, ac fe a wobrwyir ein dioddefgarwch an hammynedd a llawenydd anrhaethol diderfyn.

Ond pa fodd y bydd, os digwydd y gyfran yn ddrwg, bydd ddrwg i ran fwyaf rhywogaeth dyn, dyna ystyriaeth ofnadwy, y rhan fwyaf o wyr ac o wragedd a breswylant yn etifeddiaeth diafoliaid i dragwyddol oesau; Gan er na chaiff yr encidiau melleddig yn uffern ddim gwaeth nag a haeddafant, ac y mae yno fesurau mowrion, mal y mae yn y nefoedd. ond etto y mae llawenydd y Nef yn anfeidrol yn fwy nag yw poenau uffern yn boenau; etto y mae y rhain yn fesurau cyflawn i anwiredd cyflawn; Y mae'r boen yn fwy na'r ammynedd, gosidiau heb esmwythder, synnedigaeth heb ystyr, anobaeth heb odsau o obaith, digllonedd heb fwynhau dim daioni; Yno y preff yllia cefigen a chwilydd, annrhefn, a choffadwriaethau trymmion, ochain a nadu tragwyddol, anesmwythder a holl adrygau'r enaid, ond os mynnwn ni ei roddi ef i lawr mewn rhai amgylchion trefnus ni allwn ystyried.

1. Fod holl drwblaethau ein hyspyrdion ni yma

lledid
fudra
hym-
droir
brwy-
edd a
yfra-
ywo-
rhan
nt yn
oefau;
lig yn
ac y
e yn
y Nef
uffern
cfurau
boen
inwy-
n heb
dim
ilydd,
och-
n holl
ei ro-
efnus.
on ni
yma

yma yn gyfranniadau bychain o ewyllys af-
reol; Y mae dyn yn deisyf yn ddifrifol, ond
nid yw yn cael, neu y mae yn cenfigennu,
oblegid bod gan un arall y peth nid oes gan-
ddo ef, ac fe ai blinir o herwydd diffig un
peth, pan yn y cyfamser, y mae ganddo
gant o bethau daionus, ac etto fwydd-ymgais
a chenfigen, annioddefgarwch a gwarth, cy-
bydd-dod a thrachwant ydynt oll yn boenau
trymmion iawn. Ond yn uffern y bydd y
rhain yn hanffodol, yno y bydd yspryd cen-
figen ac yspryd gofid, yno y bydd cythreu-
llaid a chwerwant holl natur y drygioni, ac
ai tywalltant i feddyliau dynion melltigedig;
O ran yr hwn a genfigenna yno, nid yw
yn cenfigennu, o herwydd ardderchower-
wydd un arall, a eistedd ychydig yn uwch,
ac sy'n rhagori arno mewn unrhyw ddaioni;
ond efe a genfigenna o herwydd y cwbl, ob-
legid bod gan y sainc y cwbl oll, a dim gan-
ddo ynteu; pob gofid yn y byd yn yr am-
ser yma, nid yw ond cyfran gofid, y mae
gan bob dyn ei ran: ond yn uffern nhw a
gant y gofid oll, ac a gant ddiodd f holl
gyfran poendod a dialedd: Ac mai y mae
yn y nefoedd rai ysprydion sanctaidd. Rhai
sydd au coron yn gariad i gyd, a rhai y mae
eu dealltwriaeth yn ddifgleiriaf gemm, rhai
sy'n burdeb a rhai yn sancteiddrwydd ir

Ar-

Arglwydd, felly ym mharthau gofid, y mae gan ddrygioni a gofid eu hanffod priawd, ac fe au dioddefir yn gyflawn gan bob dyn mell tighedig a fydd marw yno yn dragywydd.

2. Y mae drygau'r byd hwn yn sylweddol ac yn gorphorol: briwo yscwydd neu figo cymmal, symmud asgwrn allan oi le, neu ymestynniad gwythi, briw yn y cnawd neu dymmhigo'r croen, Afu poeth neu gylla afiach, ac yna fe a flinir y meddwl, oblegid bod ei offer allan o hwyl: Ond yn uffern y bro hwnnw o dywyllwch a thrueni, pan na bydd yr enaid yn cyd-anneddu ar corph, fe fydd y gweithredoedd yn gyflym, ar dioddefiadau yn ddorfawr ar cynhyrfau yn ysprydol: fe fydd y poenau yn debig i echryn cythraul neu ruddtanau yspryd diffaith, nid yn araf mal symmudiad peth musgrell daiarol, eitha yn chwidr mal adenydd angel mor fuan a melltlen.

3. Y mae cyfran niweidiol y byd a ddaw mor fawr, nas darfu i Dduw ei greu nai amcanu yn y dechreuad: efe a wnaeth deyrnas newsoedd er dechreuad y byd: oblegid felly y delir sulw y dywaid Christ wrth y defaid ar ei ddeheu-law. derbyniwch y deyrnas a barattowyd i chwi er pan feiliwyd y byd, ond wrth y geifr ar ysprydion melltigig nid yw yn yngan am gyfyw amcan cynnar, fe gymmellwyd

mellwy
lle poe
4. A
amcanc
i ddiaf
wr ei
tragwy
ion, yr
thraul,
amcanc
nai dy
ymwra
ddilin
erbyn
erbyn
fryw d
ar cyth
Dnw i
feidrol
cyn idd
no i dd
ef trwy
nodd,
ran dyn
y cynta
ef i e
efe a r
legid m
5. Fe

mellwyd Duw i ddyfeisio ac i ail-greu y lle poenus hwnnw.

4. A phan greodd Duw y lle hwnnw, nis amcanodd ef mono ei ddyn, fe ai parattôdd i ddiabol ai angylion, felly y dywaid y barnwr ei hun, Ewch chwi felltgedigion i'r tân tragwyddol a barattowyd i ddiabol ai angelion, yr hwn a barottiodd fy nhâd nefol i'r cythraul, felly y mae mewn rhai copiau: Ni amcanodd Duw mono i ddyn, ond fe fynnai dyn ddynward balchder y cythraul ac ymwrando ag ymfisial yspryd drygionus, gan ddilun ei demtasiwnau ef, a gwrthryfelu yn erbyn ei wneuthurwr, ac yna Duw hefyd yn erbyn ei fwriad cyntaf a ymrodd i dafur cyfryw ddynion i'r lle hwnnw a barottowyd i'r cythraul oblegid cymmaint oedd cariad Dnw i ddynol ryw, fel ac y darparodd anfeidrol lawenydd byth heb ddiwedd i ddyn cyn iddo ei greu, ac ni rag-amcanodd ef mono i ddrwg yn y byd; eithr pan gymnellwyd ef trwy falais dyn, a wna'r hyn a warafynnodd, fe ai taffodd Duw ef yno, ac nid cyfran dyn ydoedd, nis amcanodd ef mono ar y cyntaf; a chwedl hefyd fe ai gwahoddodd ef i edifeitwch, a phan nas gwnai ddyn, efe a roes i ddyn yr hyn a ofnai fwyaf, oblegid nis derbynai yr hyn a amcanwyd iddo.

5. Fe fydd y gyfran ddrygionus yn wastadol

E

heb

heb lonyddwch, ni bydd yno ddyddiau esm-
 wythder, na nolweithiau cwsg ddim ham-
 dden oddiwrth lafur; fe fydd yn wastadol y
 dyrnod, a bywyd tros byth, ac fe fydd y
 ffonnodiau bob munud yn gymmaint a dyrn-
 od mellten, fe fydd y llosgfa mor angerddol tros
 byth, ac a fydd ar y cyfnewid cyntaf, o or-
 phwysfa'r bedd i fflammau'r llosgfeydd ofna-
 dwy? R'oedd rhai or hên dadau yn dal, fod
 yr ysprydion diffaith yn cael esmwythhâd, ac
 y maent yn henwi eu dyddiau gwylion, y
 pryd pan gedwir yn wyl adgyfodiad ein Har-
 glwydd or bedd; nhw dybiaint y pryd hyn-
 ny, pan losgair canhwyllau y pasg, nas gall
 ai fflammau uffern mor llosgi, hyd oni threu-
 liau'r cwyr sanctaidd; ond oblegid mae dy-
 chymmig yw hyn heb ddatcuddiad na sylfaen
 ac yn erbyn cyffonedd yr holl ymadroddion
 rheiny eiddo'n jachawdr, lle ni bydd mar-
 wr pryf, ar tân ni ddiffydd; nid oes seibian
 i boenau uffern, ni roddir iddynt un dafn-
 o ddwfr i oeri'r tafod, nid oes ddadleuwr
 yno i ymbil drostynt, ni pherthyn trugared-
 yn y byd iw cyfran, onid digllonedd ofna-
 dwy a fflammau gwastradol.

6. Ac etto nid dyma'r gwaethaf o hono; o spi. C
 ran megis y ma'r poenau'n wastadol, felly docton
 y maent yn dragwyddol, nid gwastradol neu gredu,
 boenau pob diwrnod, eithr cyfryw ac a bard i en
 han

OC

au esm- hant yn dragywydd : felly y mae *Prudentius*
 n ham- yn eu galw, pryfeid tragwyddol, fflammau
 ffadol y aniffoddadwy a chospedigaeth anfeidrol a
 fydd y barottowyd i eneidiau dymon annuwiol: fe
 a dyrn- fwrir bai ar *Origen* gan y prif eglwysydd, am
 ddol tros ddywedyd y cai y cythreuliaid ar eneidiau mell-
 af, o or- igedlg yn ôl hir o amser ddyfod i deyrnas
 ld ofna- Oduw, a chwedi yn ôl hir o amser y cant fod
 dal, fod yn yr un ystâd, ac felly yr oedd o'u cwr-
 hhâd, ac felly y bydd tros byth: Y mae *St.*
 yllion, y gwithddadlau ei opiniwn ef
 ein Har- lch Dinas Duw, Ond
 yd hyn- gen oedd y cyntaf a
 nas gall byddai torr ar b
 ni threu- eslyn y merthyr
 mae dy- hon yr jddew
 a sylfaen dywedyd fo
 droddion blegid yn ddia
 dd mar- ill ir drygion
 s seibian- au'r duwiol r
 un daf- uwiol mewr
 dadleuwr y farn; Y
 rugared- ng, ni bydd
 edd ofna- ncanwyd i
 wêl Duw y
 hono; ospi. Ond y
 ol, felly doctoriaid y
 adol net- gredu, y pa
 ac a bar- d i eneidiau
 han

biant nad ydoedd ddim amgenach na
 distryw tragwyddol, a elwir yn yr scrp-
 thur yr aistfarwolaeth. P mae Ferenaeus
 yn ymddadieu yn helaeth na chaiff y rhai
 sy'n anniolchgar i Dduw yn hyn o fu-
 chedd fere, ac nad ynt yn ufuddhau
 lddo, barhad gwaftadol bywyd yn yr
 oesoedd a ddel: oblegid y mae ef yn

ad, nad yw parhad anfarwol yn nat-
 uraidd; eithr rhodd Duw: yr hyn

ei gymmeryd ymmaith,

ac i ddioddef gwa-

byd, ac yn ol gra-

y cant aros yn

ad ef, a fyddant

y Diabol ar

asant, ac rhai

y rhain medd

oesoedd, nid

i bawb eithr

cion ysgeler

uw yn dda

hai yn esm

hon, y mae

g yn erbyn

mae'n ysty

y rhai, na

ef poen dea

gwyddo

gwyd

am G

lymm

chedd

lythre

un ba

yn eu

fyddo

ychde

rhaid

ddes

ddol,

rybyd

yr hu

ciaid,

hwn a

yn fua

ymhy

ac ni

ni ni

dau a

tros

awonha

Duw

i. 3

yscrpte

byd a

gwydd

dim ll

gwyddol, y rhai nis clywsant erioed son
 am Grist, y rhai a fuont byw yn rhe-
 symmol duwiol, cenedl ddyrnion o fu-
 cheddau daionus, pob antwybodus an-
 llythrennog, y rhai a oddiwelwyd mewn
 un bai, dynion sy'n meirw yn ieuwange
 yn eu hynfydrwydd au trachwantau yn-
 fyddol, y rhai a syrthiasant mewn gw-
 ychder a gormodedd o hoen, P bydd
 rhaid i balob or rhain yn gyffellib ddio-
 ddef cospedigaethau anfeidrol tragwy-
 ddol, hyd yn oed y rhai nas cawsant
 rybydd erioed, i Dduw wneuthur hyn,
 yr hwn a gar yn anfeidrol ei greadu-
 tiaid, Pr hwn a fu farw drostynt, yr
 hwn a faddau yn halodd ac a doffyrfa
 yn fuan, ac a escusoda yn helaeth ac a
 ymhysfryda gael o honom ein hachub,
 ac ni fydd i ni feirw, iddo ef ein poe-
 ni ni yn dragywydd am ychydig becho-
 dau amserol, P mae'n ddirgelrwyth mawr
 tros ben, ond etto mae'n rhaid cyfi-
 alwngau ordinhad a rhagwybodaeth
 Duw ymhob peth.

1. P maen dra-diau yn ol geiriau'r
 yscrithur, y parha poenau iufferu cy-
 byd ar eneidiau, oblegid nis gall tra-
 gwyddol a byth heb ddwedd arwyddo
 dim llai nag hyd at ddwedd hynny a
 bac-

barhad, hyd at doiben perffaith y di-
wedonod y mae yn arwyddocau: felly
Soloma a Gomorra, pan lawiodd Duw i
lawr or nefoedd uffern ar y ddatar (fel
y mae ymadrono *Salvian*) fe ddywedir
iddynt ddioddef dialedd tan tragwydd-
ol, sef tan au hysiai hwynt tros byth,
ac ni adferwyd byth mionynt, ac felly y
caiff yr eneidiau meitigedig ddi-
oddef poenau, hyd oni yllir hwynt, y
rhai ani eu bod yn anfarwol, a boenir
yn dragwydd.

Ond yn ail, fe a ddysgwyd y rhan fwy-
af o Cristnogion i gredu pethau gwaeth
etto am danynt hwy, a geiriau ein
hiachawdwyr bendigedig ydynt, dyrn-
od tragwyddol neu faethgen.

Angeu tragwyddol a' mbortha'n wastadol

Ar daynion annwyl anfoadl a fae:

Ni chant byth lynyddfy l na gronyn o esmwy.

Na thor ar eu penyd au poenau. (thy)

A St Joan a wyddai yn dda ddigon
feddwl ei Arglwyddi, a ddyward, y mae
mwy eu poen yn esgyn yn oes oesoedd,
ac nid oes iddynt orphwysdod na dydd
na nos sef, y mae eu po n yn wast-
adol ac yn dragwyddol, nhw a gant
weled dedwyddwch cragwyddol y saint,
ond ni chant byth yfleid or phyl iant-
aid

aid;
wir y
deb l
nynt
bome
nubw
fadw
ufferi
yr hy
na dd
wolae
St. Jo
ydyw
ar ffia
gyfare
wy y
a brm
oes i
metwr
ail-fai
yn fe
bendit
hynny
pwr
laeth
3. A
hyn, y
wan, i
goddeu

aidd; fe fydd llawenydd y saint yn
 wir yn oes oesoedd, oblegid anfarwol-
 deb yw rhan eu gwobrwyd, ac ar-
 nynt hwy ni chaiff yr ail farwolaeth
 botwr yn y byd, ond fe boenir yr an-
 nudiol yn ddychrynedig ac yn anniodde-
 fadwy, hyd oni thesio marwolaeth ac
 uffern i'r llynn o dan, ac ni bydd mwy,
 yr hyn yw'r ail farwolaeth. Ond fel
 na ddychymmygant, y bydd yr ail far-
 wolaeth yn ddwedd eu poenau, y mae
 St. Joan yn dywedyd yn eglur, pa beth
 ydyw, Dat. 21. 8. Y rhai afnog ar diered
 ar ffaidd ar llofryddion ar putteinwyr ar swyn
 gyfaredwyr, ar eulyn addolwyr, ar holl gelwydd-
 wyr y bydd eu rhan yn y llyn sy'n llosgi a rhan
 a brwmstan, yr hwn yw'r ail farwolaeth, nid
 oes marw yno, ond ardaith a llosgi
 melwn tan a brwmstan, hwnnw yw'r
 ail-farwolaeth, Can os cyfrifir bywyd
 yn fendith, yna bod yn llwyr o bob
 bendith yw bod heb fywyd, ac i'r
 hynny, bod yn druenus annioddefadwy
 yw'r ail farwolaeth hon, sef, marwa-
 laeth dragwyddol

3. Ac etto pe deiliai Duw a dyn yn ôl
 hyn, yn fwy trugarog, ac yn ôl ei natur eg-
 wan, nag a gwna ar Angylion; ac fel y mae'r
 goddeu iddo edifarhau yma, felly yn uffern

iddo gael dyfod at ddiben ei boenau, i'r pryd
y ceidw'r Angylion mewn poen yn dragwydd,
etto ni dderbyn byt' mono i ffafr, fe ai dirboe-
nir tu hwyt i bob mesur dynol oesau, ac fe ai
destrywir yn dragwydd.

Fe berthyn i bawb o honom a g'lyw ac a
grêd y pechau hyn, wneuthur mat ac y gwna
ein bendigedig Arglywydd cyn dydd ei ddyfo-
diad; efe a eithw ac a dry jddewon a dieth-
raid: troedigaeth at Dduw yw'r arlwyad goreu
erbyn dydd farn: Y mae yn berthynol i bawb
o honom, sy'n byw ynghyffinniau ac ynghymdo-
gaeth fflammau uffern; sef. ynghyslwr pechod,
gyfodi yn fuan or perygl, gan ysgwyd y pentwy-
nion poethion oddwrth ein cnawd, rhag iddyni
ysfu y mŕ ar e'gyrn: Nid oes un dyn yn dd'o-
gel yn hir medd St, Cyprian sydd mor gyfagos
i berygl, oblegid yn ddisymmwrth y daw'r cyfne-
wid, pan dlaw'r barnwr ir farn, heb fod gan-
ddo neb i ddadlen drosto, oni bydd cyt'wybod dda
yn ddadleuwr iddo: ac fe fydd y pryd hynny
y cyfoethog yn noeth, megis dynan w di ei gon-
demnio i ddiroddau marwolaceth, ac ni dderbynir
wyneb na pheana th'aid na thymysogion, ac ni
bydd rhagorizeth rhwng neb, ond h'wng y duw-
iol ar annuwo'. T'mysg rhyfeddodau dyda farn
Y mae'n iachawdr bendigedig yn ei chyfrif, y
bydd dynion yn priodi ac yn rhoi di i briodas,
sef, yn codi seuluoedd a mowredd parhaus ac

e'r pryd
 gwydd,
 i dirboe-
 ac fe ai
 w ac a
 y gwna
 i ddyfo-
 dieth-
 ad goren
 i bawb
 ghymdo-
 pechod,
 pentwys
 iddynt
 yn dd-o-
 gyfagos
 r cysne-
 fod gar-
 ybod dda
 d hynny
 i ei gon-
 derbynir
 , ac ni
 y duw-
 da farn
 yfrif, y
 briodas,
 aus ac
 sti-

etifeddiath dëg; Y mae'n ihesymmolach o lawer
 o ni ddirmygu'r byd a rhoddi i fyeu driffar yn
 y nef bentyrri o honom dryfferau, trwy roddi
 elusen gan wnu'd cyfeillion or mam a ang-
 hyfion: fe a roddir pob cam-arfer or eiadon
 mewn bwyd a diod, mewn cyfoeth ac uchel-
 swydd yn ein cyfrif ddy'd farn: eibr yr
 hwn sy'n byr yn gymmhedrol ac yn gariadus;
 gwanh yr hwn yw crefydd, ewyl'yssw pa un yw
 ofn a chariad, ac sydd ai ddymuniadau ar ol
 y nefoedd; ac nid yw'n preffwyllo ar y ddaiar;
 fe d'ichon y dyn hwnnw hiraethu a gweddio.
 am bryffurdeb dyfodiad dydd yr Arglwydd
 Ond y mae'r drygionus yn fribio i gyfran fell-
 tigedig, oblegid iddynt ddirmygu y perth y mae
 Duw yn ei garu fwyaf; sef, ei fâb ai dru-
 garedd, ei rasau ai yspriyd sanctaidd: ar rhai
 a want hyn, nid oes achos ganddynt i ach-
 wyn ar ddim; ond eu ffledd eu hunain; a
 cbânt deimlo y ffrwythau melltigedig y pryd
 hynny Pan welant y bar wr yn eistedd yn
 ddigllon uwch eu llaw, yn ddi't ac yn ofna-
 dwy ac yn anghymmmodol; odditanynt, uffern
 annioddefadwy, oddi tu mewn iddynt eu
 cydwybodau yn gleision ac yn nadu, ou
 hamgylch yr holl tyd ar dân, ar y llaw dde-
 heu, y gwyr hynny wedi eu gogoneddu, y
 rhai a erlidiasant ac a ddirmygasant; ar y

llaw

llaw allwy, y cythreuliaid yn eu cyhuddo,
ac dymma ddiwrnod dychryn yr Arglwydd,
a phwy a ddichon ei aros ?

Pa un bynnag, ai rhodio mewn galar ai gwilio
Ar fôr ai mordwyo, ai carrio baich cur:
Meddyliwn yn wastad am ddyddfarn ddyfodi-
Yr Udcorn ai ruad or awyr. (ad

TERFYN

Cywydd y Bedd

W Rth ystyreid y stori
T byd oll am bywyd i
Ar lle'r wyf, deall oer ymm
Oerllyd maith, ar lle y daethym;
Ar lle yr âf ir llawr afiach,
Wedir byd ennyd awr bach;
Wrth ddeall araith ddiwad,
Einioes dyn, sy wann ei stad.
Nid fi fy hun yn unig,
In y byd hwn enbyd dig,
Pan fo ir corph, poensawr y caid,
Tmwabannu am benaid.
Er dy gysfawn ddaioni,
Er dy fawel, pura, Dwp, fi,
Fai yn ôl fymiol fywyd.

Tr elu
Om m
Ddull
T cor
Tm t
Am h
Gophe
Nid
Ir un
Nid
Yr est
Dwst
Dy rin
Fy ena
T canu
Ni wy
Angen
Gwybo
Tua r
Na p
O gwr
Nac i
Ar m
Os es
Os gn
Na
O dd
Nis g
Na b

huddo,
lwydd,

igwilio
ur:
dyfodi-
(ad

75

Tr elwys ir ail fydd.

Om mynues y cyffellaf

Ddull fy m dd ar wedd yr âf:

T corph aflenydd y caid

Iw twr einioes Ty'r enaid:

Am benaid a ddywaid wir

Gophenniad y corph anwir:

Nid yw einioes byd unawr

Ir un ond un munud awr

Nid wrth bryd naturiaeth bron

Tr estynnir oes dynion

Dwst yw'r corph, dristyr y caid,

Dyrinwedd, Duw, yw'r enaid:

Fy enaid eff: fynu

T canwd y prysed at enu

Ni wyr pwyll synwyr pen

Angeu odfa tynghedfen,

Gwybod na chyfod ni chaf

Tua'r fan y ierfynaf:

Na pha angau iau tuedd

O gwrr byi am dwg ir bedd:

Nac i ba fêdd chwerwedd chnyrn,

Ar walgar yr âr esgryn:

Os es agor ven ei dorri,

Os gwael fydd, nis gwelaf:

Na pha fydd, na phwy a fo,

O ddynion am rhydd yno,

Nis gwn pe lluchiw fy llw,

Na ba i un hybu hwnnw:

N6

Ni wnaeth heb ddyfais na thyb,
 Na meichiau byd im bachwb :
 A dydd-brawd y daw'r gwawdydd,
 Or byd tranc ir bynyd rhydd,
 Pwy a chwaraedd, chwch oer-ddig ?
 Pa gorph, pa esgryn, pa gig ?
 Nad ystyr, swydd dostyr, son.
 Ac wylor dwr oi galon.
 Nid oes dewr (od ystyria
 R ffordd hon) na pbruddha ;
 Rhag ofn y farn ddofn a ddaw,
 Or bedd heb ei rybuddw.
 Or un pridd caeth in gwacuthmyd,
 un pridd ai gilydd i gyd.
 Fy nghawd yn dlawd, nat y dled,
 Fdym profant, bwyd prysed,
 Ar llwybr yw, lle bwr amen,
 Llwyr tan, lle i bryfeid hen :
 Ar mwy a'n car alarydd
 In y fan, difram iawn fydd :
 Nim bannerch unferch a fydd,
 Nim car un om careanydd :
 Nam cymdeithion, cwynion cu,
 Tn troi mhen. ond trwm hynny,
 Na gwen nac awen a gaid,
 Na lle i agor un llygaid.
 Na rhoi arhwydded na gweddi
 Im hân Duw am henaid i :
 Nim gwel dyu om gwlad unwaith

Nim clyw'r un om claeaf iaith ;

Nac ateb er neb yn ôl

Am wybodoeth dim bydol :

Lle ni cheir edifeirwch,

Lle ni ddaw fy llaw or llwch :

Ar galon fu lon dan law

Yn y ddwyfron yn ddifraw.

Pa bwlw' dwfn, pabell difalch,

Pwll garw bant, pell ogo'r balch,

Porthor côr, angor angau,

Porth hun gwsg, porth hên ac iau :

Un byd yw'r hûn gyttûn-oed

I'r cyntaf ar olaf ei oed ;

Carchar siel, cyrch yr oes hon

Ac eirch geirw'n garchorion :

Oerwaith dig wyd, wrth dy gam

Oer larwm yr eloran :

Drws gogof dros y gweyw gorph,

Drws hên, er cau dryfnir corph

Aeth ynot yn noeth unawr

Derm oes * Alexander mawr

I ti y digwydd Arglwyddi,

Ar duwc dan dy faner di

Ar beger ir un gweryd

Ar iarll fae aer ir boll fyd :

Nieb werthir, dosir difalch

Ni phrya byd penffrwyd y balch :

Bol bddreddi i fraenn'r ddwyron

Bol-chwydd y meirw gyrph beilch

Budd-

Byddan dymyl, bedd du oer,
 Ceul i'n mag pob calon oer.
 Di chwert i'n; gerwin, gaethrmyd,
 Di lan wedd, di-lawen myd:
 Am iach wrthyt yn ymlyn
 Na chan tant ychenaid dyn:
 Amlach bram, na dyn llawen,
 Amlach gwacdl afiach, na gwen:
 Das y farn rhaid yno fod
 D n gws a Daw yn gysgod;
 Ond ein coai'n jon cadarn
 Or ddiar fyddar ir farn;
 Ni bydd y corph ir bedd cu
 Tn ei bun bwy na hynny:
 Ue ni cheir ffi or tiroedd
 Nt thro i madu gweithredoedd =
 Goharch loff iawn-maith, a Flydd
 A Chariad y'r tair chwiorydd
 A Christ oi fodd f'n dioddef,
 Diron yw am dng i Nef:
 Pan ddol pen fy llawensyd
 Tagherph am benaid ynghyd,
 Hff iawn yw a cherph newydd,
 Tipyddol disuddol fydd:
 Had Adda ar enaid id law,
 O garebar diar y daw:
 Daw mawr rhyw am y bo rhaid,
 Erynnia'r brynnwr penaid:
 Dng f'or gadarn farn a fydd

I holl
 Ir gra
 Gwir

D
 I ga
 Mae

Ai b
 ffydd
 Pa n
 Ymbl

Nid
 Im d
 Ond
 Fawr

Os f
 Ni a
 Ac a
 Am

I holl wyneb llawenydd,
 I'r graddau mawr goreu Ddwm
 Gwir ddawn a thrugaredd Ddwm.

William Philyp. ai Cant

Ymddiddan rhwng deuwr am
 lawenydd y Nef

DUw'n rhydd Ddifeinydd odiaeth,
 Hoff genni'ch gweled cilwasth
 I gaél ymddiddan ennvd hir,
 Mae'n ddifir y gwasanaeth.

Ai bym ych cymir galon
 ffyddlona or holl gymdeithion:
 Pa nemydd fydd, frýneidd-mas gwr,
 Ymblith y ddiarolion.

Nid oes genni mor nemyddion
 Iw dymueid nai dosparth rhwngon,
 Ond bod ymhob rhyw fan ar fyd
 Fawr ofid ac helbaliôn.

Os felly y mae: oddiyma
 Ni awn at y nefoedd ucha,
 Ac a draethwn beth o kud
 Am wynsya y gorucka.

Dun dale ich calon rasol.
 Am destyn mor gysurol,
 Gwrandawaf chwi yn hyn o le
 Yn traethu am bethe nefol.

Pan fytho mewn rhialwch
 Tr enaid llawn hyfrydwch,
 A ddywedwch im mewn ennyd awr
 Rym faint oi mawr ddedwyddwch?

Cyfrannu a gaiff yn ddibaid
 Holl jny d gwyneddfau'r enaid.
 A phob rhym wynsyd mawr ei stor
 Ger bron y cor goceuriaid.

Fe gaiff y deall wybod
 Cnwadoliaeth Christ ai hanffod
 Pa fodd y ma'r tri pherson maith
 Yn un yngwaith y Duedod.

Fe fydd pob rhym ddirgeloedd
 Mor eglur yn y Nefoedd
 Ac y'r golcwm ganol dydd
 Neu'r tes ar rudd y brynoedd.

Y coffadwriaeth yntau
 A feddwl am y doniau.
 A roddes gyny, pereiddia ei gan,
 Yr Nfryd glân ei smadon.

John Edward Evans MS. 300P

Dear Friend my love
I have